

*Leigla
22.5.34.*

Õnnetoojad

nr. 3.2 - 1934

Keskraamatukogu
31
* Sõjanduslik Erikogu *

No 1
1 9 3 4
30 senti

Õnnetuse õnne

Eesti

Tallinn

Hotell-Restoraan „ROOM“

Maneeži tä. 1

Tel. oma keskjaama väljakutse
nr. 425-51.

Soovitame reisijale
moodsalt sisustatud
tube, jookava sooja
ja külma veega, van-
nide, duššide ja tele-
fonidega.

Iga päev rootsi eine,
alates kell 11 p.

Muusika päeval ja õhtul.
Tallinna parimalt kontsert-
triolt.

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu pea-
staabi ruumes.

Vastutav toimetaja kolonel J. Maide,
telefon 451-94

Tegev toimetaja leitn. A. Treufeldt,
telefon ametis 451-89,
kodus 465-01.

Toimetaja kõnetunnid kella 10–12.
Väljaandja: Kaitseliidu Peastaap.
Kaanetöö arvatakse tasu alla, kui sellele
tasuõudmine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaamiseks markimata
käskkirju alal ei hoita.

*

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9–3.
Telefon 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kunlutuste hinnad: a üks lehekülg
teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti
järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

Nr. 1

1934

SISUKORD:

- Uueks aastaks.
- J. Tsänkov:* Aidu Tamm.
- H. Kulmen:* Kui suritud ärkavad.
- R.:* Minevik — olevik — tulevik.
- R. M-r.:* Mätteid kaitseliidu eriorganit-
satsioonidest.
- E. P.:* Kirjanik Eduard Vilde surma
pühul.
- R. G-n:* Kaitseliidu meriüksustele —
uueks aastaks!
- J. L.:* Uueks aastaks ratsanikele.
- Meie tegelased.
- Kaitseliidu töö ja elu.
- Noorte elu.
- Türgutamas.
- Ristsõna.
- Kl. humoor.

o/ü.

SYSTEMA

Tallinn, Lai 9.

430-09.

430-09.

Soome ainesindused:

Fiskars,

noakaup, vedruteras j. n. e.

Billnäs,

kirved, käsi- ning põllutöö-
riistad.

Högfors,

email. supelvannid, kausid
j. n. e.

Grundström,

rahakapid, soomusüksed
j. n. e.

Väribon,

kirjutusmasina lindid, vär-
vid.

Hermetie,

tuubid ja kapslid.

Telsed ainesindused:

Brunsviga,

arvutusmasinad.

Burroughs,

arvutus- ning raamatupida-
mismasinad.

Remington,

kirjutus- ning raamatupida-
mismasinad.

Roneo,

paljundusaparaadid ja -tar-
bed.

Roto-Debego,

paljundusaparaadid ja -tar-
bed.

Adrema,

adresseerimismasinad ja
-tarbed.

Crusader,

kirjutusmasina tarbed.

Pacent,

helifilmiaparatuurid.

Pikkand,

kartoteegid.

j. n. e.

Spetsiaalne fond

Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 1

SP. 841 Tallinnas, laupäeval, 20. jaanuaril 1934

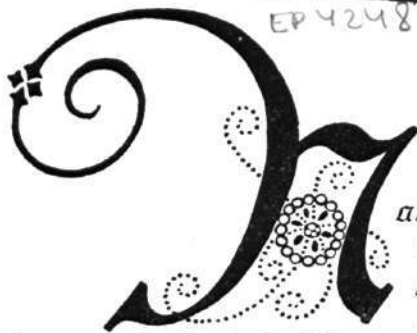
X aastakäik

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

EP 4248

Uueks aastaks.

ad lähewad — need aastad — ja iga üfsitu minefuga pöördub ette uus walge, puhās lehekülg. Aasta wahetusel oleme harjunud waimusilmade eest lastma mööda seniseile lehekülgedele märgitud sündmufi ja soowiga kõite head tulewitufis iseendale ja oma ligidastele küstma — mida toob fuis uus! Halba ei soowi tõesti keegi. Ainult head.

Meie põlwele on saanud osaks kaasa elada ja kaasa teha suuri sündmufi ja murrangaegu. See murrang pole tänapäewgi weel lõpnud. Meie ühise tui ta iga üfsitu meie kaastodaniku aasta-lehekülgedele on ajaloorattad oma weeremisel märkinud palju rõõmu ja häid tegufid. On aga ta palju turbust ja halbu tegufid.

Tüwustust ja jõudu wõttes senistest headest kordaminekutest, olles hoiatatud ja wältides kordamast endisi effisamme tahame uuel aastal ühifel nõul ja jõul kõigega meist sõltuwaga hoolitseda selle eest, et meie ühise kodu — Eestii — ja meist iga üfsitu uus aasta-lehekülg täitufis waid õilsate tegudega ja heade kordaminekutega.

Selles mõttes head õnne ja edu, üksmeelt ja tublufid tegufid kõigile kaastodanitele!

Kaitfeliidu festsjuhatus.

*

Ka meie wana sõber — „Kaitse Kodu!“ — pöörab tänafeaga ette uue lehekülje.

Ühifel kaasabil ja tahtel tohib ta jattata oma ilmumist senifel tujul ja senises waimus ning tuua ja pakkuda fifulat lugemifwara ja funstimaitfelist nauditawat pildimaterjaali.

Arwestades lugejate soowe ja sammudes kaasa ajanõuetega tahab ta senifest rohkem tulla kõikidele ligidale ja korraldada oma fifu nüi, et selles tajaftufis kogu meie kodufaitse aade kõigis ta mõtteawaldufis ja ettewõtteis.

Endistele ja uutele sõpradele aastawahetusel soe täepigiustus ja palju õnne! Jääme ta uuel aastal ikka ühte ja koftu!

„Kaitse Kodu!“.

2. üksiku jalaväe pataljoni õilis algatus meie vabadussõja tähtsamate silmapilkude tähistamisel

5. jaanuaril s. a. möödus 15 aastat Aidu lahingu päevadest, millal 2. jalaväe polk algas oma kuulsusrikkast võidukäiku arvuliselt mitmekordselt ülekaalus oleva enamliku laine vastu. Polk otsustas üksmeelselt: „Siit Aidu kivimüüride juurest mitte sammu maad enam kommunistlikele osadele. Võit või aus surm!“ Ja ta võitis.

Aidu lahing oli murdepunktiks meie tolleaegsele kõikuvale meeleolule ja sõjalisele olukorrale Lõuna-Eesti rindel, eriti Tartu- ja Viljandimaa suhtes. Ta tõendas, et arvuline ülekaal ja tehniliselt rikkalikum varustus jäi alla eesti sõduri ja ta juhi sitkusele ja tugevale isamaa-armastusele. Aidu lahing jäi 2. polgule selleks tähiseks, mis kogu meeskonnale andis vabadussõja raskeil aegadel jõuallika vastase murdmiseks. See lahing on tänapäeval meie rahuaegse sõduri kasvatamise töö aluseks meeste iseteadvuse ja tugeva moraali loomisel.

Pöördelise tähtsusega Aidu lahingu võidupäeva pühitses 2. polgu järeltulija — II üksik jalaväe pataljon — oma rahuaegses alatises asupaigas — Tartus — pidulikkusega, meenutades tolleaegseid raskeid kaitsejõude ja riigiloomise päevi ja sangarlikke heitlusi vabaduse eest.

Pidupäev oli pataljoni praegusele perele toonud külla rohke arvu Aidu lahingust osavõtnud juhte ja võitlejaid. Lisaks kauneile traditsioonidele, mis seotud Aidu lahinguga, seltsis uus tänuväärne elav mälestus-embleem. Lembitu kasarmu õuele pataljoni praeguses asupaigas, istutati tamm — Aidu tamm —, mis praegusele ja järeltulevale pataljoni perele alatiselt manaks esile tolle sündmus- ja tähendusriikka ajastu päevi ja kinnitaks jõudu ja näitaks suunda tulevikutööks.

Mälestuspäeva puhul pataljonile antud käskkirjas

tähendab praegune pataljoni juht kolonel-leitnant V. Sarsen: „Aidu lahingu 15. aastapäeval 2. üksik jalaväe pataljon paneb kasvama oma praeguse asukoha iluks ja uhkuseks Aidu tamme. Me tahame tamme vägevate latvade alla tulla meie väeosa rõõmu- ja suurpäeval. Siin vaikselt seisatades tahame kuulda, kuidas see kõneleb mineviku võitlusest ja 2. jalaväe polgu kangelastegudest vabadussõjas.“

Siin tahame me austust ja kiitust tunnistada ja üles näidata Aidu lahingumeestele ja -juhtidele. Aidu tamme all kasvagu tugevaks kõik meie järeltulijad, et seista kõikumata vaba Eesti kaitseks. Ja viimaks — selle tamme juurest läheb tulevikus välja 2. jalaväe rügement vaenlase vastu ja kinnitab uute võitudega, et jääme Aidu lahingumeeste väärseiks, kes ei murdu võõra võimu alla, kes jäävad truuks armsale isamaale.

Kasva ja sirgu ka sina, A i d u t a m m, meie võidu, truuduse ja vabaduse sümbol!

Mingu sinu juured sügavale vaba Eesti maapinda ja kohisegu rahus su lehed vabade eesti poegade ja tütarde üle!

Truu eesti käsi valvab, kaitseb sind,
Vaenlase vastu seisab rind,
Jää vabaks, sa, jää seisma sa!“

Aidu tamme on 2. üksikule jalaväepataljonile kinkinud oma isa talust Aidu külast Kurista kompanii pealik J. Nõmmik, kelle kaasabil pataljonil võimaldus tuua ka tamm istutamiseks Aidu lahinguvälja mulda.

Pidustused, mis olid järjekordseks siduvaks sündmuseks pataljoni endise ja praeguse pere vahel, möödusid ülevas meeleolus ja jätsid endast sügava mõju tulevikutööle.

Leitnant J. Tsänkov.

KUI SURNUD 'ÄRKAVAD

R. DORGELES: Ja kõik surnud surevad teist korda.

Aastad mööduvad ja elatud päevad vajuvad alla otsekui koltnud lehed. Kord keerlevad nad rahutult

rutates, kergivad, vajuvad, libisevad seljataha vabisevas sahinas nagu tormipuhangust tabatud. Kord langevad nad hääletult, hõljuvad avaras kaares, libisevad veel kaua ligi maad, kantuna nähtamatust tuulehingusest, ja kaovad siis venivas aegluses ümbruse tuuletusse vaikusse.

Üle kõige selle aga laotub mälestuste hõbelinik. Sest kõik valutegev, vihkamist äratav, mürgist kibedust tekitav, mis kandsid enesega kaasas elatud aastad — ununeb, haihtub kuhugi nähtamatusse kaugusse. Ent need elamused, mis töid enesega õnne ja kilgendavat elurõõmu — need jäävad. Need ei haihtu, vaid sadestuvad mälestustena hingepõhja, kuni tulevad päevad katavad needki unustustuhaga.

Isegi surnute kujud, kes seisis meile elavaina lähedal, kahvatuvad, muutuvad kuidagi ebamääraselt tumiks, kuni kaovad lõplikult. Aja ruttavas voolus kaotab kaotusevalu oma hõõguva teravuse, ja kadunu pilt kustub leinaja südamest. Sest „kõik surnud surevad teist korda“.

Ent on päevi, millal nad uuesti kergivad oma unustatud haudadest. Vaiksena ja etteheitvana nad ilmuvad siis elavate ette. Ja nende tühjade silmakoobaste tardunud pilk hõõgub kibedust ja meeleheidet, sest elavad on halastamatud surnute vastu, halastamatud ja tänamatud. Uute elamuste tulvas nad unustavad surnute isikud, unustavad nende teenedki, ehkki need teened ulatuvad mõnikord piirini, mil isegi kivid peaksid kisendama.

*

Nad on surnud ja isegi mälestus nendest on kattu- nud unustustuhaga. Kuid igal aastal 3. jaanuaril kergib uuesti mu ette nende hääletu rivi.

Püstipäisena ja uljana nad sammuvad oma sõjasangari teed. Riidetud poolkasukad varjavad neid vaevu talvepakase eest. Rasked inglise tanksaapad hõõruvad nende jalad verivillidesse. Väljaköök oma aurava sisuga laseb nii mõnigi kord end oodata. Sest lahingumõll ei anna aega nälja kustutamiseks. Kuid nad ei nurise. Nad ei langeta millalgi pead jõuetus norutundes. Isegi siis, kui tuleb tõtata jooksumammul läbi öö sügavas lumes vaenlase ümberhaaramise kartusel, ei kaota nad pead. Ja kui avaneb võimalus seljasiruta-

miseks kuski popsi pehkinud hurtsikus, kus mehed lebavad külg külje kõrval põrandale laotatud õlgedel, otsekui ridamisi laotud kalad konservikarbis, siis jatkub alati tuju ka krobeliste sõdurinaljade lennutamiseks ja muretaks naeruks.

Näen teid pudenevat ahelikku Piusa kõrgeil kallastel ja langenute verd nõrguvat Košeljahha küngaste liivasse. Näen teid ründavat Haanja kõrgendikke ja teie rünnaku purustavat hoogu Rõngu mäekühmude vahel. Näen teie heitlust surma enesega Võnnu küngastikul ja Narva metsade ning soode joone verejäljed kõnelevad teie võiduhinnast. Kuid kokkupigistatud hammastega seisite te seal oma isade ja oma sündinud ning sündimata poegade au eest ega taganenud sammugi. Endasse suletuna ja oma võidus kindlana te kandsite oma õlul kogu võitluse raskust, et luua võimalust oma rahvale — määrata iseseisvana oma saatust. Teie ei nurisenud, teie ei püüdnud päästa oma nahka jõuetus pelgurihirmus. Ja kaks tuhat teie hulgast jäi sinna, kust pole tagasitulekut enam kellelgi.

Näen teie hääletut rivi tardunud liikumatuses. Näen teid haihtuvate varjukujudena kaduvat kaugusse. Ainult neli kaduvuse varju seisab hääletuna mu ees. Ja ma ei suuda neid unustada millalgi.

*

Ta on nooruke koolipoiss ja usk oma võitluse õigusse virvendab ta habemeta, varaküpsenud näos. Ta haaras relva juba siis, kui hall lootusetus needis laiade hulkade liikmed. — Sest isamaa mõiste haarav suurus oli juba kristalliseerumas ta peas. Ja ta tundis eksimatus selguses, et oma rahvale peab kindlustama õiguse määrata omaenda saatust oma maal. Ta tundis end orgaaniliselt kokkukasvanuna oma rahvaga ühiste mineviku mälestuste kaudu, ühiste oleviku raskuste kaudu, ühiste veresidemete ja tuleviku eluhuvide kaudu. Seepärast sammuski ta püstipäisena ja uljana oma sõjasangari teed. Uute elamuste ärev romantika ümbritses teda võitluse tõusudes ja mõõnades. Ja ta uskas fanaatiliselt kokkupigistatud kätega ka surses, et vabaduselõike ta rahva hinges elab niikaua, kuni elab eesti rahvas.

Näen seda teist tüsedat, habemesse kasvanud põllumehe- na. Ta pole vaevanud millalgi oma pead abstraktsete probleemide lahenduse kallal ja trükitud köidete mõtterasked leheküljed pole paelunud ta tähelepanu. Ta pole isegi käinud koolis rohkem kui kolm aastat. Selle asemel on ta aga rühmanud tööd oma talus raugematu visadusega. Ja ta on haaranud relva selleks, et pu-

naste kaarnate ahned röövjõugud ei pääseks laastama ta elutööd kodutalus. Võitluste pingutavas raskuses on talle aga selgunud isamaa mõiste vähemalt selles ulatuses, et samal määral kui on tarviline töö kordaminekuks iseseisvus ja oma sõnaõigus peremehele ta talus, samal määral on see vabadus ja iseseisvus tarviline ka üht keelt kõnelevale rahvusele. Seepärast haarates relva oma kodutalu kaitseks ta võitleb ühtlasi ka oma rahva eluõiguste eest, kes on ometi liha tema lihast ja veri tema verest. Ja kui ta liikmed sirgusid viimses kangestuses, siis suri ta selles teadmises, et oma surmaga ta sillutab tee tulevaste põlvete paremale tulevikule.

Kolmas neist varjukujudest oli kunagi varanduseta tööline ja vene revolutsiooni palangus lõkendas kõrgele ta vabaduse igatsus. „Kõigi maade proletaarlased, ühinege!“ — selle loosungi lehvivate lippude all ta oli sammunud linna tänavate möllus. Ent varsti kroonis ta tulevikulootusi pettumuste kibedus ja enamlaste lühike, kuid unustamatu vägivald viis teda töö tunnetusele, et ükski võõras, vägivaldne võim ei ava temale paradiisi väravaid, vaid töö oma rahva keskel — oma rahva valitud juhtide juhtimisel — võib temale kindlustada suurema osasaamise oma töö tagajärgedest. Ja kui ta külmenev käsi tegi viimse ebamäärase liigutuse, siis kustus elu ta verest tühjaksnõrgunud kehast selles teadmises, et ta on võidelnud õiget võitlust oma rahva ja sünnimaa vabaduse eest.

Vaatlen seda neljandat valusa hardumusega ja mõnel hetkel tundub mulle koguni, nagu oleks tema toodud ohver suurem kõigest. Sest ta vahetas oma raamatute vaikuse ja haritlase karjääri raske püssi

ja seni tundmatu sõdurielu vaevade vastu. Ta ei tahtnud olla üks nende hulgast, kes istuvad soojas pesas siis, kui teised panevad kaalule kõik. Ta jättis selja taha oma tulevikukarjääri. Ta jättis selja taha naise armastuse ja oma õnneigatsuse, et olla vaid üks neid, kes võitlevad oma kodumaa ja rahvuse eluõnne eest. Kuid ta ei näinud oma maa ja rahva suveräänse elamisõiguse teostumist, sest juba vabadussõja ajal ta ohverdas oma elu selleks, et teistel oleks kergem elada.

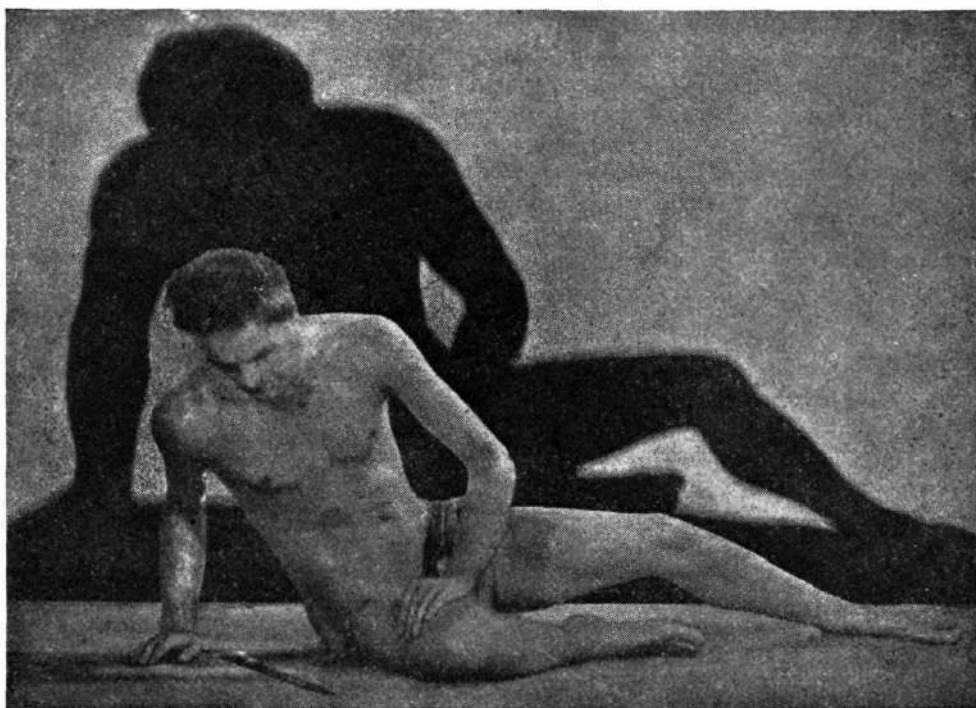
Vaatlen uuesti neid nelja ja kumardan sõnatus hardumuses oma pea nende vabadussõja sümbolsete kangelaste varjukujude ees. Ka nende kontuurid kahvatuvad, muutuvad kuidagi ebamääraselt ähmaseks ja kaovad kauguses. Sest ka nemad kuuluvad nende kahe tuhande hulka, kelle elu kustus vabadussõja tormipuhanguis.

Ent igal aastal 3. jaanuaril kergivad unustustuha alt need varjukujud. Nende hääletu rivi ümbritseb mu toa üksildust. Näen uuesti nende varjutaolist kadumist. Ainult need neli püsivad kauemalt. Vaiksena ja etteheitvana nad seisavad seal. Ja nende tühjade silmakoobaste tardunud pilk hõõgub kibedust ja meeleheidet. Sest nad ei taha surra teiskordselt. Nad tahavad elada edasi ellujäänute eestlaste südameis.

*

Videvik tiheneb. Akna hahetav nelinurk muutub tuhniks. Varjud kaovad. Kuid 3. jaanuari laskuvas videvikus tahaksin siiski loota, et vähemalt need neli ei peaks kuuluma nende hulka, kes surevad teiskordselt — leinajate mälestusis. Sest nad ohverdasid oma elu vabadussõjas ju selleks, et meil — ellujäänuil — oleks kergem elada.

Hanno Kulmen.

MINEVIK — OLEVIK — TULEVIK

JÄÄDVUSTAGEM EESTI MINEVIKU
SUURPÄEVADE MÄLESTUSII!

Varsti näeme eesti rahva vabaduse 16. sünnipäeva! Loomuliku õiguse ja rahva kõbelise jõu nimel samume oma riigis vabade meestena edasi iseseisvaina olevikus ja tulevikus.

Kuid see fakt pole saabunud iseendast, pole saatuse arm meile annud sajandeid igatsetud peremehe õigusi siin, nii mitmet-setmet korda võõrastest tallatud rannikul.

Suuri tulemusi saadakse suure tööga ja me oleme pidanud oma vabaduse nimel pikki ja raskeid võitlusi. Rahvusliku ärkamisaja koidikul oli meie siht täis kõht ja oma maalapp ning relvadeks visa töö õigluse nõutamine. Hiljem tahtsime saada tunnustatud rahvaks oma keele ja kooliga. Kuid peremeesteks oma maal saime vaid tuleristimise läbi veriseis lahinguis. Ja kõik see toimus ühe inimeea kestes.

See oli aeg täis mehiste võitlust neile, kes kandsid muistset mõõka. Samuti aga ilus romantika lastelastele, kes kord imetelevad nii suuri saavutusi.

Kuidas juhtus, et maailmasõda, Vene revolutsioon ja Saksa okupatsioon oma kausaalsetes vahekordades kujundasid olukorra, milles eestlane sai aega heita lõõga ja pidi haarama võitluseks mõõga? Seda saamislugu selgitab kunagi ajalugu.

Meie riigielu sündmuste rütm ja elutempo on olnud nõnda kiire, et pole saadud aega jäädvustada kõiki materjale tulevasile ajaloo kirjutajaile.

Eesti kangelaslikust ajastust on kulumas juba teine aastakümme. Vabadussõja noorurid-sõdurid on jõudnud meheikka ja aastad viivad vanemaid tegelasi raugapäevadesse. Juba leinamegi mõnd! Iga üksiku vanema kaasvõitleja kalmuküngas neelab meilt tüki minevikku, tüki riigi ja kultuuri ajalugu. Nii jääb kirjutamata kauneimaid lehekülgi meie suurpäevilt ning lastelapsed ei päranda isade-riigiloojate hardaid mälestusi.

Memuaarkirjandus pole meil saanud veel traditsiooniks. Esimesed pääsukesed ilmusid alles vabadussõja mälestuste bagaaži realiseerimisega. Seegi on juba lakanud, jõudmata mitte palju kaugemale üristist.

Memuaarid omavad küllalt tugeva subjektiivse värvingu. Nad ei taga eelkõige ajaloolist tõde, need ei aseta sündmusi kausaalsesse vahekorda teaduslik-geneetilise ajaloo nõude seisukohalt. Seda enam aga taotlevad need puht-individaal-psühholoogilisi jooni sündmusi kaasa elanud ja kaasa teinud isiku huvi ning maa-

ilmavaate seisukohalt. Seetõttu omavad mälestused refereeriva iseloomu. Seejuures aga annavad nad sündmusile sooja elamusrohke sisu, mis läheb tingimata kaotsi geneetilise ajaloo koostamisel argumenteerimis-rägastikus.

Küsimusse võib tulla, kas ja milleks me vajame seesuguseid mälestusi? Eks ametlikud dokumendid täida seda osa! Seda siis küll, kui on ajajärk dokumentidelt nõnda rikas. Kuid Eesti riigi sünni- ja selle eelpäevilt pole dokumente nii rohkesti. Maanõukogust, Päästekomiteest ja esimestest Ajutistest Valitsustest on meil dokumente õieti väga vähe. Isegi mitmes kohas esinevad teatud tühikud, mida võime täita ainult isikute mälestustega, päevaraamatutega või muude sellelaadiliste kirjutustega. Viimaseid on aga meil jätnud mõned üksikud ja needki on väga piiratud nii sisult kui ka eelduselt.

Teiste, ka ajalooliste, rahvaste juures on memuaarkirjandus omaette ajaloo allik-materjaal, mida kasutatakse väga laialdaselt. Koolideski tarvitatakse muude didaktilis-metoodiliste võtete juures hea eduga novellistlikku kui ka memuaarkirjandust. Selleks on soetatud isegi vastavad alliklugemikud nii üld- kui kodumaa ajaloo alal. Meil viimane ulatub aga ainult ärkamisaega. Kuna materjale Eesti murrangaastate kohta lugemiku koostamiseks on kaunis vähe. Siingi on tänuolik koht, kus isiklike mälestusi saaks kasutada puhtdidaktilistes võtetes noorsoo mariiklus-meelsuse kasvatamiseks. Nii koolitöös. Samavõrd tähtsad oleksid nad vabaharidustöös õppevahendina ja paljudel teistelgi aladel.

Rahva mälestusi on püütud koguda, aga mitte väga õnnelike tulemustega. Ülikooli juures asuvatel kodumaa ajalugu harrastavatel seltsidel on Soome eeskujul see töö olnud teoksil nn. ajaloo traditsiooni kogumise tööna. Kümne aasta jooksul on Eesti Kirjanduse Seltsi ajaloo toimkonna ja Akadeemilise Ajaloo Seltsi poolt väljasaadetud stipendiaadid käinud läbi kogu Eesti, välja arvatud Narvataguse ja Setumaa alad. Nad on oma tööd esitanud stipendiaat-aruannekena, milliseid on ca 100. Stipendiaadid olid peagu eranditult seks ülesandeks täiesti ette valmistamata. Nende tööpiirkonnad olid liig laiad, keskmiselt üks kihelkond, ja uuritav aeg — rootsi ajast kuni vabadussõjani — liig pikk. Seetõttu saabusidki aruanded, millede sisuline väärtus on väga küsitav. Need aruanded alles viitavad küsimusile, millest tuleks lähtuda teatud kihel-

konna läbiuurimisel. Nagu kuulda, ongi mõnd küsimust, nagu ärkamisaega ja 1905. a. revolutsiooni, hakatud täiendavalt uurima.

Siinjuures on aga jäänud peagu puutumata Eesti riigi loomisega seoses olevad sündmused, kuna selle uurimine vajaks suuremat ettevalmistust ja pealegi pole maal kihelkondades materjaali kuigi palju leida. Seni on aga jäänud küsitlenata nimelt isikud, kes on kodumaa saatusega sidunud ka oma saatuse, kes esimestena on seisnud asutuste ja organisatsioonide hälli juures, kellela meil puuduks palju kogu riiklikus organisatsioonis.

Nii siis Tartu ajalugu harrastavate seltside poolt pole meie murranguaastate mälestuste kogujaid nii pea loota.

Eesti Ajakirjanike Liit on seda ülesannet püüdnud jõudu mööda lahendada. On kogutud mälestusi üksikult tegelasilt ja antud välja kaks köidet, 1927. a. ja 1930. a., „Mälestusi iseseisvuse võitluspäevilt 1917 kuni 1920“. Need köited on peagu ainukesed enam-vähem väärtuslikud mälestuste kogud. Kuid neiski esineb eelkõige kindla süsteemi ja meetodi puudus, millela sellelaadiline töö ei või anda maksimaalseid tulemusi.

Kaitseministeeriumis töötab juba aastaid „Eesti Vabadussõja Ajaloo Komitee“. Tema ülesannete hulka ei kuulu isikute mälestuste üleskirjutamine ja kogumine. Ta püüab vaid koondada sõjaajaloosse puutuvaid materjale, dokumente ja päevikuid. Tema siht on vabadussõja ajaloo kirjutamine, mitte isikute mälestuste kirjapanemine ja kogumine. Ja vaevalt komitee, kui puht-kaitseväeline asutus tulekski toime sellase seltskondliku ülesandega.

Jääb vaid oodata, kuni mõni seks kompetentne asutus või selts sellase ülesande tunnistab omaks ja hakkab tööle, enne kui mälestused päris tuhmuvad või ühes nende kandjatega langevad hauda. Ei või selle töö tähtsust alahinnata. Ei aita vaid hüperboliseeritud paraadikõned möödunud aegade suurtegedest. Hindame neid aegu ka tegelikult ja püüame jäädvustada uutele põlvedele kangelaslikuks epohhiks seda, millest me ise oleme tunnud nii palju ülevat rõõmu!

Missugusele asutusele või organisatsioonile sobiksid need ülesanded ja kuidas seda teha?

See organisatsioon eelkõige peaks omama seks otstarbeks teaduslikult ettevalmistatud tööjõu. Või

kui see puudub, tuleb sellaseid sinna rakendada. See organisatsioon peab omama kogu seltskonna hea usalduse, peab omama suhteid nii tsiviil- kui ka kaitseväevõimudega. Tal peab olema ka huvi vaadata nendele sündmustele, kui eesti rahva ajaloolisele missioonile, kui suurele kõlbelisele jõu avaldusele, mille õnneliku tulemusena ehitasime tõelise kodu oma „kodumaal“.

Eesti murranguaastate, 1917—1920 (kitsamas ulatuses), sündmused tuleks formaalselt läbi uurida, koostada neist mingi kommenteeritud kronoloogia, ühes vihjetega, kes ja kus sündmused kaasa elanud, tehes selle isikuile kättesaadavaks, et ta võimaldaks meenutada oma mälestusi. See kava oleks seega heaks inspireerimis- ja assotsieerimisabinõuks, millela poolteistkümmene-aastasest unustusest ärataks sündmusi peagu endises elavuses. Kirja panna oma mälestusi võib isik ise või võib neid dikteerida protokollijale. Muidugi peab protokollija olema sääraseks tööks ette valmistatud. Sellaselt kogutud mälestused tuleks ümber kirjutada ja asetada alalhoidmiseks vastavasse arhiivi. Juhtub esimeses protokollis tühikuid või ebatapsusi, mis on täiesti loomulik, tuleb protokoll saata autorile tagasi täiendamiseks. Teiskordsel meenutelemisel võib autor lisada palju olulist kord fikseeritud avaldustele ja neid juba kriitiliselt ise kontrollida. Tarbekorral tuleb saata protokoll kontrollimiseks ja täiendamiseks kõrvalisikuile, kes edendanud tähelepanuväärset osa teatud sündmuses. Kui nii viisi kord avaldatud mälestusi korduvalt kontrollida ja täiendada autori enda kui ka teiste poolt, võib saada daatumeis ja sündmuskäigus päris täpse protokoll. On õige, et see meetod nõuab palju tööd, aega, head tahet ja asjatundmist, aga see meetod on täiesti praktiseeritav ja tagajärjed on maksimaalsed.

Sellaselt kogutud protokollid jääksid vastavasse arhiivi kvalifitseeritud materjaalina. Kuidas ja kunas neid kasutada, on hoopis iseküsimus.

Kui sageli nüüd, kus riigi- kui ka omavalitsus-asutused ja muud organisatsioonid peavad oma tähtpäevi, oleme käinud ringi tühja paberiga ja alati me polegi saanud mälestusi neilt, kes esimesena seisnud juubilar hälli juures. Mida enam kulub aega, seda vähem on lootusi neid veel saada. Mälestuste arhiiv aga muutuks varasalveks, kust alati oleks võimalik ammutada esmajärgulist materjaali.

R.

Teetundjad jõuvad ainult

VISSOTSKY teed

Pealadu: Tallinn,

Narva mnf. 16,

tel. 814-10.

Mõtteid kaitseliidu eriorganisatsioonest

Toome alljärgneva kirjutuse Noorte Kotkaste peastaabi teadmisel vaieluskorras, ilma et toimetus pooldaks kõiki seal esinevaid mõtteid. Loodame, et asjale ligidal seisjad juhust kasutamata ei jäta — vastukirjutustega küsimustesse selgitust tuua.

Kaitseliidu uue kodukorra kohaselt kujundavad kaitseliidu eriorganisatsioonid — naiskodukaitse, noored kotkad ja kodutütred — lahutamatu osa kaitseliidust. Igale neist eriorganisatsioonest on seatud teatud ülesanded või eesmärgid. Nii naiskodukaitse peab kaitseliidule olema abiks viimase ülesannete täitmisel ja noorte organisatsioonid peavad valmistama ette kaitseliidule ning naiskodukaitsele tublisid ja väärikaid liikmeid.

Kuiigi kaitseliidu kodukord sisaldab sääraseid põhimõtteid, näitab tegelik elu, et nende põhimõtete läbiviimine on seotud sageli mitmesuguste raskustega ja eriorganisatsioonid on kaitseliidu üksusist oma toiminguis ja talituses väga lahkuminevail seisukohil ja eriarvamisil. Lubatagu nüüd nende ridade kirjutajale, kes on tegutsenud kaitseliidu ridades 1918. aasta suvest saadik (põranda all) ja praeguse k-liidu sünnipäevilt kuni tänaseni nii maal kui ka linnas, „Kaitse Kodu!“ nr. 7 1933. a. ilmunud üleskutse puhul avaldada mõningaid mõtteid kaitseliidu eriorganisatsioonide koostööst kaitseliiduga ja selle töö tulemusist.

Eelkõige peatuksin ma noorte kotkaste organisatsiooni juures, mille eesmärgiks on ju kaitseliidule kaadri kasvatamine.

Noorte kotkaste organisatsioon on oma keeruliste põhimääruste tõttu kaitseliidu üksusist viidud niivõrd kaugele ja eemale, et vaevalt ta suudab täita neid ülesandeid, mis temalt loodetakse. Põhjusi on siin mitu ning neist võiks nimetada: 1) noorte kotkaste juhtideks on sageli isikud, kes üldse ei kuulu kaitseliidu üksusse, mille juure on asutatud N. K. rühm või malev-kond, ning kes ei poolda kaitseliidu mõtet. Sageli on tulnud säärane juht noorte kotkaste juure kas pikkade palvete peale või seks, et saada omateada „poolsõjalises“ organisatsioonis juhtivale kohale, sest kaitseliidu ridades ei leidnud ta vastuvõttu kas seepärast, et vabadussõja ajal ta oli mõnes rügemendis muusikandiks või tagavarapataljonis veevedajaks või hoidis oma nahka kui asendamatu „eriteadlane“ kantseleis kirjutuslaua taga. Loota, et säärane juht suudab noortes poistes luua niisugust meeleolu ja vaimu, mis sunniks poisse noorte organisatsiooni kuuluvuse ea möödumisel astuma kaitseliitu, on vist enam kui asjatu. Noored — eriti poisid — jälgivad eeskujut, ja kui eeskujut andja oma isiklikes toiminguis ja tegevusis, kas olevikus või minevikus, pakub või pakkus muud, siis on loomulik, et see ka kajastub eeskujut saajais.

2) Noorte kotkaste organisatsioon on oma keeru-

liste põhimääruste kaudu eemaldatud kaitseliidu vastava üksuse tegevusest; vastava kaitseliidu üksuse pealikul puudub võimalus teatud juhtumel kasutada noori kaitseliidu töös ja tegevuses, tahab ta seda, siis peab ta seks nõutama loa N. K. kõrgemalt pealikuilt, mis sageli osutub kas võimatuks või kainele mõistusele arusaamatuks.

Samuti ei ole kaitseliidu üksusel otsustavat sõna ütelda tema juure asutatud noorte organisatsiooni tegevuse koordineerimiseks või tegevuskavade koostamiseks. Kaitseliidu üksuse esindajail on sääraseid küsimusi arutaval koosolekul vaid nõuandev hääl (vaata „Noorte Kotkaste“ põhimäärusi, § 118-da viimane lause) ja tegevuskava koostamine on jätud noorte üksuste pealike kogu hooleks, kes, nagu öeldud eelpool, sageli polegi kas oma nooruse või erihuvide tõttu selle kaitseliidu üksuse liikmed, kellega tegevus tuleks koordineerida.

3) Kaitseliidu üksusel kaob igasugune huvi koostööst noortega sel puhul, kui temalt vaid nõutakse kulusid (vt. põhimäärusi, § 119), aga ei võimaldata kulu vältimiseks otsekohe mingisuguseid kindlaid sihtjooni omalt poolt üles seada. Aset leidnud kulutused seatakse ja saadetakse kui sündinud faktid kaitseliidu üksusele teadmiseks vaid noorte üksuse staabi selkoha otsuste põhjal. (Igasugused ülekulutused ja eelarve mittetäitmised alluvad küll N. K. põhimääruste kohaselt kaitseliidu üksuse revisjonikomisjoni järelekontrollile, kuid ei saa ju revisjonikomisjon noori-alaelisi kuritarvituste puhul ikkagi võtta vastutusele.)

Noorte üksuse rahaline toetamine muutub kaitseliidu üksusele ka vastuvõtmatuks ses osas, et viimase likvideerimisel kõik varad, mis on soetanud kaitseliidu kohapealne üksus oma noortele, lähevad likvideerimisel noorte malevale — seega kodukülalt kaugele. (Viimane vaade tundub küll egoistlikuna, aga teatud määrani oleme kõik egoistid ja eriti siis, kui asi puutub majanduslikesse asjadesse.)

4) Noorte vormi küsimus on samuti teravaks pinnaks või, õigemini, kaheteraliseks mõõgaks mõlema organisatsiooni lähenemisel: noorkotkas leiab, et tema pole vana kaitseliitlase vormi väärliline, ja vana omakord (ühe omaaegse käsu-keelu põhjal) ei tohi ju noorte sekka ilmuda kaitseliidu vormis.

Kui omal ajal vormi küsimuse arutamisel erisuguste vormide loomist põhjendati seega, et sotsialistid-marksistid vast vormi ühtluse puhul riigikogu kaudu ei

anna kaitseliidule enam eelarve korras säärasel määral toetust, kui kaitseliit oma ridades ka noori hakkab „militariseerima“, siis näitab olevik, et riigi toetus on iga aastaga vähenenud, vaatamata sellele, et noorte vorm on kaitseliidu omast sootuks erinev ja kaitseliit endale eksisteerimissummasid peab hankima ikkagi seltskonnalt (kujukas näide: kaitseliidu Tallinna maleva Lõuna malevkonna loterii 30. aprillil 1933. a. tõi malevkonnale umbes 3000 krooni „puhast“, s. o. summa, mida riigilt eelarvekorras ükski malevkond ei või loota).

Ühtlase vormi omamisel võidaksid mõlemad pooled: esiteks kasvaks sellega noorte enesetunne — iseteadvus — ja noorkotkas, jõudes vanadusse, millal peab lahkuma noorte ridadest, omab kohe vormi, mida saaks kasutada kaitseliidus; teiseks lähendaks ühtlane vorm vanu noortega ja kaitseliit rikastuks vormikandjatega, mis aitaks vähendada senist „kirjut“ peret kaitseliidu ridadest. Kui meil tihti armastatakse eeskujuga võtta võõrsilt, siis noorte vormi suhtes ei oleks see sugugi üleliigne. Ega geniaalne Benito Mussolini lase muidu oma põlvpeikkusi poisikesi sammuda vanadele fašistidele sarnases vormis ja ka Soome hästikorraldatud „Suojeluskunta“ — vennasrahva „vennikesi“ samasuguses rüüs nagu vanu „suojeluskuntalaisigi“, kui sest organisatsioonile ei oleks kasu.

5) Peale eelmainitud nähtuste on kaitseliidu ja Noorte Kotkaste organisatsioonide praeguse lahus töötamise ja üksiteisest võõrdumise põhjuseks ka asjaolu, et kumbki organisatsioon ei saa õppustel ega ka muudelgi üritustel kuigi palju kokku: puuduvad sagedasemad ühised ettevõtted, kus noor saaks olla vanale otsekohe kasuks ja vana võiks näha, et temas kantavad

ideed leiavad edasikandmist ja järeletegemist temale järgnevas põlves. Ühiste laagrite j. m. vastu võidakse eriti Noorte Kotkaste juhtkonnas, põhjendusega, et noored kotkad õpivad kaitseliitlaste seas alkoholi tarvitama ja kuulevad sealt mõndki, mis pole sünnis nende. See väide on teatud määrani muidugi õigustatud, kui asume „külakoolmeisterlikul“ seisukohal ja tuletame meele „toonekure juttu“. Kuid me teame, et seegi kuigi kaua ei leia noorte seas pinda ning uskumist ja noored sellele varsti leiavad seisukohti, mis on sootuks vastupidised neil seni kuulduile. (Isiklikult olen käinud väga paljudes kaitseliidu laagreis ja manöövris, kuid minu silma pole puutunud, vaatamata sellele, et võtan iga asja kriitiseerivalt, nähtusi, mis noortesse mõjuksid demoraliseerivalt või juhiks neid radadele, mis oleksid vastupidised ülesseatud põhimõttele: „Isamaa auks alati valmis!“).

Kui Noorte Kotkaste organisatsioon kaitseliiduga töötab säärasel vahekorras, siis kaitseliidul pole talt nimetamisväärsutki kasu. Sellasel kujul on, ridade kirjutaja arvates, Noored Kotkad tavaline noorte rühmitus, mis oma iseloomult on väga sarnanev skautlusele. Ja kui skautluse kohta öeldakse sageli, et ta on internatsionaalne, siis võib ütelda Noorte Kotkaste organisatsiooni kohta, et ta on kõike muud, kuid praegusel kujul mitte „kaitseliitlik“. Kaitseliidul temast olulist kasu ei ole ja kaitseliidule ta praegusel kujul ei valmista ette kaadrit. Kui mõnigi noorkotkaste liikmeist vast astub kaitseliitu, ajal, kui ta on saanud sellesse ikka, siis ei tule seda kindlasti kirjutada Noorte Kotkaste organisatsiooni arvele, sest see noormees oleks tulnud kaitseliitu ka siis, kui N. K. organisatsiooni poleks olnud.

R. M-r.

Oma asjus:

Alates käesoleva numbriga täheb „Kaitse Kodu!“ eelseisval aastal oma sisu teha pildirikkamaks, mitmekesisemaks ja huvitavamaks, jättes alale sama suuna ja vaimu, milles ta on ilmunud juba aastaid. Selleks hakkab „K. K.“ avaldama pilfides meie kodumaa suuremaid sündmusi, nii kaitseliidu kui ka seltskonna elust, andes neile ruumi ühe lehekülje. Käesolevas numbris on selleks lehekülje — aastavahetus kaitseliidu peres.

Ei siduda seltskonda ja kaitseliitu veelgi tugevamate sidemetega, et viia neid üksiteisele veel ligemale, hakkab „K. K.“ avaldama meie avaliku elu tegelaste pilte ja elulugusid nende tähtpäevadel.

Ajuspordi harrastajatele püüab „K. K.“ pakkuda erileheküljel ristsõnu ja muud huvitavat peamurdmist ning lasub nähtud vaeva vääriliste auhindadega. Naljasoopradele jutustab samas malevlane Lendjoon oma seiklusist karrikaatuurides.

Ühtlasi julgeb „K. K.“ loota, et seltskond suhtub ta üritusele vastutulelikult ja aitab sellele kaasa, saates selleks fotosid meie kodumaa suurimaist päevasündmusist ja avalikest tegelasist nende tähtpäevil, ühes nende tähtpäevade ja elulugude äramärkimisega. Iga saadetuse võtab „K. K.“ vastu suurima tänuga ja püüab lasuda väärikalt nähtud vaeva.

Kui paneme käed külge ühiselt, ei ole ükski asi meile raske ja suurimadki aated saavad teoks.

„Kaitse Kodu!“ toimetis.

RAHVAPÄRASEIMA KIRJANIKU EDUARD VILDE SURMA PUHUL

IN MEMORIAM

RAHUPÜHAD — LEINAPÜHAD

EDUARD VILDE

Teisel jõulupühäl suikus igavesse unne meie loetavamaid ja tuntumaid kirjanikke — Eduard Vilde. Tuletades meele tema surmapäeva tuletame ühtlasi meele mitte üksi tervet ajajärku Eesti kirjandusloos, vaid kogu viimaste aastakümnete saavutusi Eesti rahva ja riigi arenemiskäigus. Kadunu oli üks neist, kes ligi poolsada aastat on kannud Eesti rahvusehituse kive, mida aegade torm ei suuda purustada. Kogu see ajajärk kõneleb kollektiivseist jõupingutustest, milledest surnud kirjanikule kuulub mitte väike osa. E. Vilde toodanguga on käinud kaasas sellane sisemine viljakus, eluline võim ja loov jõud, mis teeb kirjanduse vajaliseks ja väärtuslikuks ühe rahva elus. Ta on haaranud meie elulisi probleeme laiemalt kui ükski teine, ta on kirjeldanud meie minevikku ja olevikku suurejoonelisemalt kui keegi muu. Ta on olnud vastuvõtlik meie ühiskonna mõjudele ja on ise teda mõjutanud rohkem kui me seda vast praegu oskame hinnata. Kõigest sellest saame paremini aru siis, kui tuletame meele aega

ja olusid, kunas E. Vilde alustas oma elutööd. Umbes 50 aastat tagasi, millal Eduard Vilde alustas kirjanikuslikku tegevust, oli aeg mitmeti hoopis teissugune kui praegu. Sest siis pidi olude sunnil harilikult sellest vaikima, millest just oleks tahtnud kirjutada. Oli käimas kõva venestamise poliitika. Aleksander II surma järele, kes oli võrdlemisi vabameelne, pääsis võidule tugev reaktsiooni vaim ja vene piirimaade venestamise tung. Esmalt oldi arvamisel, et sellane aktsioon on sihitud siinsete sakslaste mõjuvõimu vähendamiseks. Kuid varsti selgus, et sakslaste eesõigused jäid samadeks, kuna hakati sihikindlalt piirama eestlaste eneseavaldusi. Suleti Eesti Kirjameeste Selts, rahvakoolid tehti venekeelseks ja lõpetati Eesti Aleksandri-kooli abikomiteed. Neid abikomiteesid oli üle maa arvalt 100 ümber. Määruse järgi olid nad küll ellu kutsutud kooli asutamise kapitaliks annetuste kogumiseks, kuid ajajooksul kujunesid loomusunnil isamaalsuse ja rahvusliku tunde taimelavadeks. Ja „Kaarli mõisa Aleksandri linnakool“, mis „kõrge kroonu“ käsul pandi käima, oli sellest kõigest vaevane vari, milleks kool oli alguses mõeldud. Kurioosumina olid isegi vene „ikonad“, lampidega pühakujud, asetatud nurkadesse. Asi läks nii kaugele, et ajakirjanduses ei tohtinud enam õigesti Eesti nimegi tarvitada. Isamaa asemel pidi mõistma püha „roodinat“. Sellasel ajal astus Eduard Vilde tegevusse Eesti ajakirjanduses. Rahvuslik vaim otsis väljapääsu ja leidis seda varjatud kujul kirjanduses. Siin võidi, hoolimata survest, avaldada rahva sisemist tuld, värskendada elujõudu ja tõsta lootust paremasse tulevikku kahtlema löönud hingedes.

Eduard Vilde sündis Virumaal Simuna kihelkonnas, Puidvere mõisas, kus ta isa oli kupjaks, mõisa sundijaks, nagu ütleb seda Vilde ise. Varsti pärast E. Vilde sündi kolisid vanemad samas maakonnas asuvasse Muuga mõisa. Selle mõisaga ongi seotud Vilde esimesed lapsepõlve mälestused. Vilde isa oli elupõline mõisa teenija. Alguses oli ta Äntu mõisas teomees, siis Puidveres kubjas, selle järele Muugas aidamees ja hiljemini Karjaküla ja Viti mõisades valitseja. Puhtsünnipärast mõisamehe iseloomu Vilde isal ei olnud. Äärmiselt aus, omas ta pehme ja järeleandliku iseloomu, mis oli leivaisadel pinnaks silmas. Ta oli truu kohustetäitja ilma igasuguste meeleliste või vaimsete löbudeta. Enam vaimset sugulust on Vilde emaga. Ta kergesti süttiv temperament, impulsiivsus, püsimatuse ja rahunemine on omased ka Vildele. Samuti kirjaniku kalduvuse on ta nähtavasti pärinud emalt. Kirjaniku ema kuulus samasse perekonda, kuhu Ed. Brunbergi emagi. Siit võib järeldada, et mõlemad õed andsid edasi poegadele kirjaniku ande.

Kuni 10 aastani elas Vilde Muuga mõisas kahetoalises korteris ja uudishimulise poisikesena pani tähele mõisa argipäevaseid askeldusi kõigis nende eluavalduis. See realistlik miljöö on kahtlemata istutanud oma idud kirjaniku hinge ja mõjutanud ta kirjanduslikku suunda. Siit on pärit Vilde tutvus igasuguste mõisateenijate ja nende külalistega. Ja mitte üksi mõisa teenijaskonnaga. Käidava tee ääres asuvas suures mõisas puutus ta kokku teomeestega, päevilistega, möödaruttavate heinalistega, Avinurme puunõude kaupmeestega, kaltsusetudega, igasuguste käsitöölise ja ehitusmeistritega jne.

Samast ajast on ka pärit Vilde esimene mulje karistussalgast. Härra oli kutsunud vene soldatid mõisa looma korda, sest talupojad olid pannud vastu mingisugusele mõisa määrusele. See ja palju teisi asju mõjusid noorele vastuvõtlikule ja tundelisele poisikesele masendavalt.

Lugemist ja kirjutamist õppis E. Vilde ühes mõne teise samaealise poisiga metsaülema Treubergi proua juures mõisas. Paari aasta järele saatsid vanemad ta Tallinna Kentmanni elementaarkooli. Siin elas Vilde Brunbergide juures (kirjanik Brunberg-Bornhöhe vanemad) ja käis ainult veel koolivaheajal Muugas. Sellesse ajajärku kuuluvad ka juba Vilde esimesed katsetused kirjanduses. Ta seipitses riimitud kõnes hünni kojusoidule ja vanemaile, mille ema olevat õppinud koguni pähe oma lauluvara täiendamiseks.

Aastal 1878 astus E. Vilde Tallinna kreiskooli, sest gümnaasiumis õppimiseks ei jatkunud vanemate pisikesest sissetulekust. Kreiskooli üksluiseis õpinguis pakkusid E. Vildele suurimat huvi kirjalikud tööd, mida tehti saksa keeles. Ta inspireeris teisi, parandas nende töid ja kirjutas koguni uusi, mille eest sai kooliõpetajate käest peapesu, sest neile oli see väga hästi teada.

Saksa õppekeelest hoolimata oli E. Vilde tuline rahvuslane. Ta luges koolis innuga „Sakalat“, Koidula luuletusi, rahvalaule ja kandis kooli kaasa „Kalevipoega“, ärritades sellega parajal juhtumil saksameelset kooliõpetajat.

Koolitööde vaheaegadel töötas E. Vilde enesearendamise kallal. Ta uuris saksa klassikuid ja oli igaõhtune teatris istuja, mille vastu tal näis olevat eriline nõrkus. Püüdis koguni saada näitlejaks ja oli kaks kuud ilma palgata proovi peal, kuid pidi loobuma siiski sellest kutsest suurema ande puudusel. Kuid sellest hoolimata püsis tal armastus teatri vastu kuni viimase ajani. Ja see teatrikirg oligi üheks põhjuseks, miks E. Vilde hulgaliste jutustuste ja romaanide kõrval on kirjutanud väga häid teatritükke.

Ed. Vilde matuserong Estonia teatrimaja ees

Kooli lõpetada E. Vilde ei suutnud oma impulsiivse karakteri ja avantüristlike kalduvuste tõttu. Ta organiseeris koolis Ameerikasse väljarändajate grupi ja kui mõned neist väljarändajast tabati sadamas laeva-poiste kohti otsimas, heideti E. Vilde, kui selle ürituse algataja ja juht, koolist välja mõni kuu enne lõpetamist.

Ta asus elama vanemate juure, kes olid vahepeal kolunud Karjaküla mõisa (Keila kih.). Siin veetis ta paar aastat raamatute ja ajalehtede lugemisega. Vanemate soovil pidi temast saama mõisavalitseja, kuid E. Vilde ei tunnud suuremat huvi selle elukutse vastu ja paraja koha mitteleidmisel loobusid ka vanemad pealekäimisest. Omades palju vaba aega, hakkas ta katsetama kirjanduses. Tagajärg oli jutustus Peterburi elust „Kurjal teel“, mille autor viis kirjastamiseks Tallinna raamatukaupmehe A. E. Brandti kätte. Kirjastaja võttis käsikirja vastu ja lubas ilmumisel maksa autorile 10—15 rubla. Tiivustatud esimesest õnnelikkust katsetes, ruttas E. Vilde koju, et lasta esimesele järgneda teisi. Varsti oli valmis järgmine jutustus, „Mägede poeg“, mille kirjanik saatis sõbra kaudu „Virulase“ toimetajale. Jutustus trükiti „Virulases“ ja ühtlasi kutsuti E. Vilde lehe abitoimetajaks, palgaga 15 rubla kuus, prii korter ja ülalpidamine toimetaja J. Järve perekonnas.

„Virulase“ toimetusse asumisega algas E. Vilde elusuus ajajärk. Siit peale sai tast elukutseline sulemees. Ta kirjutas sõnumeid, tõlkis jutte, tegi korrektuuri ja kui leht sai valmis, siis pidi ta selle saatma ka laiali. See oli küll kirju, kuid huvivaene ajakirjaniku musttöö. Oma nooruse ja elurõõmu tõttu ei olnudki E. Vilde üleliia hoolas primitiivse ajakirjandusliku käsitöö tegija. Kui oli vähegi soodus võimalus, kadus ta toimetusest, et kasutada aega oma huvides. Toimetusetööd oli sedavõrd rohkesti, et algupäraste jutukeste kirjutamiseks jäi tal aega ainult öösel. Ja Vilde kirjutas neid. Aastail 1883—1886, millal ta töötas „Virulase“ toimetuses, ilmusid seal „Mägede poeg“, „Teravad nooled“, „Leeni“, „Jobu“ ja „Lina-Mai“. See oli võimalik ainult Vilde andekuse ja erilise loomisvõime tõttu, olgugi et selle all kannatas teose sisu ja vorm. Ta ise kirjutab oma tolleaegse tööviljakuse kohta oma „Kogutud teoste“ kolmandas köites järgmist: „Küll ergutas noormehe loomislusti ja töötõttu nähtus, et teda tähele pandi ja tema järele isu tunti, küll virgutas ka saksa koolist tulnud tavalikus toimetusetöös aegamööda saavutatud keeleline vilumus; ent needsamad ajurid andsid autori palgamaksjalegi asja, temast igapäevase leheorjuse kõrval veel võimalikult ohtrasti ilukirjanduslik „abitegu“ nõuda. Selle kohustuse alla ei painutatud mind ainult „Virulase“, vaid hiljemini ka teistes toimetustes, kust teenistust võtsin — see sai nagu enesest mõistetavaks lepingutingimuseks. Et niisugune tundlik üliviljakus tuluks oli enam vastava lehe minekule kui minu toodangule, eriti vormi suhtes, on seletamatagi selge.“

Vilde tööde populaarsusele ja loetavusele mõjus kaasa tol ajal nende lustiline humor ja terav pilge. Kui toimetaja Järv seipitses monotoonseid juhtkirju ja haledusest ohkavaid värsikesi, siis pidi noorem toimetuse liige muretsema rahva „naerusoone“ eest. Oli tarvis millegagi teha ajaleht harilikule lugejale huvitavaks, siis olid nali ja heatahtlik pilge selleks sobivaimad. Selle kohta ütleb Vilde ise järgmist: „Pilgata, ironiseerida, karikeerida jäi see, mis oli maksvale korrale ja selle palgatud või vabatahtlikele tugelele kuidagi vaenulik või ebasoovilik. Kelle süda seda ei tihanud, see võis pilgata mis üle jäi: riikakat ämma, tõlpi külamatsi, kerglast rätseppa, häbelikku kosilast, vanapoissi ja vanapiigat. Seda siis tehtigi. Tegid teised, tegin mina.“ Naerev muretus, millega olid kirjutanud Vilde jutustused, sai põhjuseks, et teda hakati lugema reaktsiooniaastail suure õhinaga. Inimesed olid pettunud ja väsinud valitsevast olukorrast, seepärast

tunti loomulikult tarvidust kerge, rõõmsa päikesepaiste järele. Rahvas luges Vilde töid ja tundis nende järele tarvidust. A. H. Tammsaare ütleb Vilde kohta: „Loeti ja naerdi: Raamat käis käest kätte, perest peresse, kuni ta ära kulus.“ Nende ridade kirjutaja mäletab, et veel 1900. aasta ümber olid mõnel pool maal Vilde tööd ainukene algupärane kirjandus, mida suure õhinaga loeti. Pikkadel talveõhtuil kogunesid küla tüdrukud ja naised mõnda tallu tegema käsitööd, kus üks valiti ettelugejaks. Kuulajaskond koosnes mitte üksi käsitöötajatest, vaid sinna kogunes ka õige suurel arvul noori, kel veel lugemiskunst ei olnud selge.

Vilde tööde menu andis talle lootusi paremaks ja vabamaks tulevikuks, seepärast lahkus ta „Virulase“ toimetusest 1886. aastal ja sõitis vanemate juure „Karjaküllä“, et katsetada vaba kirjanikuna. Siit saatis ta sõnumeid ja tõlkeid „Virulasele“ ja Hermann „Postimehele“ ja jätkas algupärast loomingut. Kuid tema vaba põli ei kestinud kaua, sest juba järgmisel aastal leiame ta Tartus „Postimehe“ toimetuses õige suurejooneliste plaanidega. Nimelt tekkis tal hulljulge mõte laenatud rahaga leht osta ära. Seda soodustasid järgmised asjaolud. Hermann, kelle leht oli kaustalt teistest lehtedest vähem, tahtis seda hakata andma välja ühe korra asemel kolm korda nädalas. Võttes arvesse tolle aja olusid oli see kaunis riskantne samm, sest kõik endised sellelaadsed katsed nurjusid majanduslikel põhjustel. Seepärast on arusaadav, et kui kolm korda ilmumise luba saabus, hakkas Hermann kahtlema ettevõtte tasuvuses. Siin tuli Vilde appi. Ta ostis lehe ära, makstes selle eest 5000 rubla, ja pani oma rahalisel vastutusel lehe kolm korda käima. Ametlikult jäi küll Hermann vastutavaks toimetajaks edasi, seni kuni Vilde leiab kinnitamist. Kuid trükkivalitsus ei kinnitanud teda lehe vastutavaks toimetajaks ja selle järele luhtus lehe ostukaup Hermanniga. Kuna iseseisvaks toimetajaks saamine Vildel nurjus, kadus tal ka huvi püsivalt lehe juures töötada. Ta ütles end lahti ja sõitis maale. Suvitades Tartu lähedal Luunjas kirjutas ta saksakeelse novelli „Der rote Mulk“, mille saatis Tallinna, „Revalsche Zeitung“ toimetajale. Ka siin oli tal õnne. Novell võeti vastu ja autorile pakuti kohtukoja referendi ja lokaalreporteri koht. Kuid ka siin ei püsinud Vilde kaua. Teda veetlesid teised kohad ja suuremad linnad. Ta tõlkis oma eestikeelse novelli „Rougearmid“ saksa keele ja saatis selle Riiga „Zeitung für Stadt und Land“ile. Vastust ootamata suundus ta ka ise Riiga, 3 rubla raha taskus. Ta sai koha nimetatud ajalehe juure, kus püsis üle aasta.

Veendunud, et ta valitseb täieliselt saksa keelt, tärkas tal mõte seda kasutada ja proovida iseseisvat ajakirjaniku põlve Saksamaal. Nii sõitis ta sügisel 1890. a. Berliini. Ka siin leidis ta tööd, kuid hoolimata sellest ainele kitsikus andis end siin vast rohkem tunda kui kodumaal. Saksa lehtede honorarid ei olnud palju paremad kodumaa omadest, kuna elu oli aga palju kallim. Sellele lisandus veel pahe, et Vilde abiellus Berliinis naisega, kes oli ta hingele ja temperamendile täiesti võõras. Nende vahetõde kujunes piinaks mõlemale poolele ja mürgitas juba niigi raskest igapäevast elamist. Ta pani Saksamaal paar aastat raskele elutingimusile vastu ja tuli tagasi kodumaale.

Esimene ajajärk Vilde kirjanduslikus tegevuses lõpeb 1890. aastatega. Käesoleva kirjutuse ülesanne ei ole analüüsida ei sisuliselt ega vormiliselt neid töid, tahaksime aga mainida, et hoolimata kõigist puudustest on neil eesti rahva arenemiskäigus kahtlemata suur tähtsus. On tõsi, et nad kannatavad kompositsiooniliste ja vormiliste puuduste all, ja et nad kirjanduslikult arenenud lugejat ei suuda rahuldada, kuid meie peame võtma viiskümmend aastat tagasi. Siis oli tarvis rahvast alles õpetada lugema. Siin on Vildel suured teened. Tema teoseid loeti ja saadi neist aru. Tema populaarsus on ulatanud kõige sügavamaisse

Leinajad Ed. Vilde matuserongis

kihtidesse, kus kirjandusest muidu ei oleks vast midagi teatud. Tema mõjutamisajal on kasvanud üles mitu sugupõlve noori, kes kõik on osa saanud tema mõtteilmast. Kuigi Vilde loomingut on kannud opositsiooniline, ironiseeriv ja näiliselt mahategev tendents, siis on olnud see mahategemine eluliselt mõtleava võitlusmehe oma, kes ei lasku pessimistliku virisemisse. Seepärast kuulub kahtlemata ka tema selleaegne looming positiivsete, ülesehitavate kultuurnähtuste hulka.

Berliinis viibimine tuli Vildele mitmeti kasuks. Ta elas seal kaasa Saksa uuemad teatrisaavutused. Nägi esmajärgulistel lavadel Ibseni, Sudermanni, Hauptmanni ja teisi realiste, kes käsitasid oma teoseis ühiskondlikke probleeme. Teda hakkasid huvitama poliitika ja ühiselulised küsimused. Tagasi tulles ja „Postimehe“ toimetuses tööle astudes kirjutas ta ühiselulisi probleeme käsitava jutustuse „Külmale maale“. See oli esimene sääranne katse meie algupärasel kirjanduses. Meie ainelised ja vaimsed olud olid viimaseil aastakümneil juba sedavõrd arenenud, et leidis pinda juba sellasele arvustavale realismile. Jutustuse peategelane ei hukku mitte mõne moraalse väärtuse pärast, vaid sotsiaalsete olude tõttu.

1896. a. lahkus Vilde „Postimehe“ juurest ja elas aasta Moskvas. Seal tagasi tulles asus ta jälle ajakirjanikuna tööle Narvas „Virmalise“ juures, missugusel kohal püsis kuus kuud. Siit tuli ta Tallinna „Eesti Postimehe“ juure. Sama lehe ülesandel võttis ta ette teise välismaareisi, saates lehele reisikirjeldusi. Seekord käis ta Saksa-, Prantsusmaal, Helveetsias, Austrias ja Ungaris. Juba 1901. aastal leiame teda „T. Teataja“ toimetuses. Siit saadeti ta kolmas kord välismaale. Seekordseks reisisihiks olid Balkani riigid, Konstantinopol, Väike-Aasia, Greeka ja Itaalia. Ta tutvus siin ühiskondlike ja rahvuslike oludega ja need kirjeldused ilmusid lehes pikkade joonealustena. „T. Teataja“ joone all nägid ka esimest kord päevavalgust ta kuulsat triloogia kaks esimest osa „Mahtra sõda“ ja „Kui Anija mehed Tallinnas käisid“, kuna kolmas ja viimne osa hakkas ilmuma „Uudistes“, kus Vilde 1904. aastal oli nalja- ja jutuosa toimetaja.

1905. aasta sündmused sundisid teda ühes teiste „Uudiste“ toimetuse liikmetega põgenema välismaale, leht suleti ja loomulikult jäi ka „Prohvet Maltsveti“ ilmumine pooleli. See ilmus järgmisel aastal G. Pihlakase kirjastusel täieliselt. Seega lõpeks teine periood Vilde loomingus. Kui ta esimeses perioodis oli nalja- ja pilkekirjanik, siis siin on ta juba ühiskondlike probleeme käsitav novaator. Ja mitte üks novaator kui poliitiline maailmaparandaja, vaid ka Eesti kirjandusliku ainevalla laiendaja. Neis töodes ei esine mitte ükski Päärn ega Mait oma isiklike murede

ja hädaga, vaid kogu Eesti rahvas kollektiivses üksuses. On raske ja vapustav tundmus, mis sööstub hinge, kui lugeda triloogia kannatus- ja ülekohturikkaid lehekülgi. Aastasadu ei olnud eesti rahval mingit rahvuslikku eraelu, kollektiivset tahet ega ühiseid ettevõtteid. Ainult kannatus ja viletsus oli ühine kogu rahvale, kuid needki olid sellased, mis ei arendanud isikut ega nende ühistunnet. Välismaalane tisliseril ütleb „Anija meestes“: „Siin valitseb üksainus seisus kõigi teiste üle, ja nimelt piiramata ja määramata voli-ga! Mida mõisnik käsib, soovib, tahab, himustab — see kõik peab sündima! Mõisnikkude käes on kõik õigused teiste rahvaliidide vara ja isiku kohta.“

Teatavasti on „Mahtra sõja“ aineks talupoegade rahunud Harju- ja Läänemaal 1858.—1861. aastani. Nad olid kurnatud senisest orjusest ja lootsid kergendust leida uutest maksmapandavaist seadusist, kuid mõisnikud püüdsid igapidi oma huvides viivitada seaduse väljakuulutamisega. Talupoegade kannatus lõppes ja arenes verine kokkupõrge vastaste vahel.

Vilde on leidnud siin kunstipärase sünteesi aja-loo tõe ja luulevabaduse vahel. Ta on osanud õieti põimida fantaasiat tõelisusega. Lugeses meie ei tunne, missugused tüübid või sündmused on loodud kirjaniku fantaasiaga või missugused omavad ajaloolise ilme. Kõik on esitatud haruldaset tõenäolise ja selge pildina ajaloolisel taustal. Vilde on esinenud siin kogu oma kirjanikuvõimetega. Ta on võimsalt väljendanud tegelaste iseloomu ja hingeelu, maalitud laialdase ja plastilise miljöö ja annud pineva ja tiheda sündmus-tiku.

„Kui Anija mehed Tallinnas käisid“ käsitab ühe talupojaseisusest võrsunud tisliserilisi traagikat. Ta ise on paruni sohilaps ja parun võtab ka ta noorelt naiselt oma „seadusliku“ osa. Ta kannatused viivad ta kättemaksu-kirele, mille teostamisega lõpeb ka noore edasipüüja mehe elu. Puhtkirjanduslike väärtuste poolest jääb see romaan vast esimesest küll taha, kuid oma kergelt loetava ja tajutava vormi tõttu on tema mõju laiadesse hulkadesse kahtlemata suur.

„Prohvet Maltsvetis“ leiame möödunud aastasaja 60. aastate usulist liikumist ja väljarändamist Krimmi ja Kaukasusse, kogu usuline liikumine on muidugi olu-de viletsusest tekitatud pime fanatism. Punase niidina käib teosest läbi nälg leiva järele, mida meie feodaal-oligarhhiline kord ei võimaldanud. Ka selle romaani kohta võib ütelda, et hoolimata tema ühiskonda edasi-viivast tendentsist, jätab ta kirjanduslikult palju soo-vida. Palju neist puudustest selles kui ka teistes ro-maanides langeb olude süüiks. Vilde ise kirjutab „Kat-ked minu elust“ oma töötingimuste kohta järgmist: „Mõeldagu, mäherdustel tingimustel ma olen pidanud töötama: Suurem osa minu romaanidest ja novellidest on öösiti kirjutatud, ja pealegi nõnda, et täna öösi kirjutatud järk homme ilmuva lehe joonealust pidi täitma; hommiku kell ¼7 seisis poiss trükikojast minu ukse taga, et jutu päevajärge vastu võtta ja ladu-misele viia. Kõik oli ainult mustalt kirjutatud, olu-listema paranduste ettevõtmine lehe korrektuuris oli, nagu kerge mõista, võimatu. Lehe ladu jälle läks, sest et kiri kinni ei võinud seista, kohe raamatu tarvis ma-sina alla. Nõnda on minu „Külmale maale“, minu „Mahtra sõda“, minu „Ania mehed“, minu „Prohvet Maltsvet“ ning hulk vähemaid töösi, mis enne lehes ilmusid, päevavalgust näinud.“

„Prohvet Maltsveti“ lõpetas Vilde küll maapaos olles, kuid sealgi töötamise tingimused ei olnud põr-mugi paremad.

Ta pidi kirjastajale, Pihlakale, niisama kiiresti saatma käsikirju kui lehtedelegi. Pealegi sundis teda kiirustama nälg, sest honorar makseti ainult laotud trükipoogna pealt. Oma tookordse materjaalse seisus-

korra üle ironiseerib Vilde „Sõbras“: „Rida on raha — rida on leib! Tee ridasi, vend! Tee ridasi, vend! Tee kergesti hüpavaid ridasi!“ Ja vastab: „Hõbe-dat heidab juustesse, liiva kogub liigetesse, tina tuik-soontesse, udu silmadesse. Ma istun ja teen ridasi.“ Arusaadav, et sarnase töötamisviisi juures võisid nii mõnedki defektid sattuda romaanidesse. Kuid käes-oleval juhtumil ei ole nad olulised. Tähtis on see, et pika orjapõlve järele jälle esmakordselt avaldusid min-gisugused kollektiivsed tahteavaldused ja selle kollek-tiivsuse tunde Vilde jäädvustas oma romaanides kas-vavatele sugupõlvedele. Ta on õpetanud neid võitle-ma parema tuleviku eest. Meie võime ühes kirjanik K. Rumoriga ütelda, et neist romaanidest hõõgub „va-baduspüüete sädemete kiirgust“. Ehk surnule järele öeldud sõnad: „Mahtra sõda“ ja „Kui Anija mehed Tallinnas käisid“ on meie rahvast kasvatanud võitlu-sele, võitlusele Võnnu all ja Narva rindel“. Nad on kasvatanud meie rahvas kangelasvaimu ja sangari-meelt.

1905. aastast algas Vildele maapaoaeg, mis kestis 12 aastat. Kõigepealt sõitis ta Peterburi, kuid varsti ähvardas teda siin sama hädaoht, mis Tartuski, Vene sandarmid olid tal kannul. Ta põgenes Helsingi, sealt Turu linna, siit Stockholm, edasi Kopenhaageni ja Berliini kaudu Zürichisse, kuhu mõtles kauemaks jää-da peatuma. Kuid juba mõne kuu pärast on ta tagasi Helsingis ja toimetab eestikeelset pilkelehte „Kaaki“. See kestis mõne kuu, sest varsti andis Soome politsei Vildele teada, et Peterburist on saabunud tema van-gistamise käsk, ja soovitas Vildel põgeneda. Ta istus laevale ja sõitis Kopenhaageni. Siia jäi ta terveks aastaks, toites end ajakirjaniku tööga eesti ja välis-maa lehtedele. 1908. aastal võtab ta reisi ette Lõuna-Saksamaale ja jääb pikemaks ajaks peatuma Stutt-garti. 1911. aastal sõidab Vilde Ameerika, kus ta abikaasa toimetab „Uut ilma“, kuid Ameerika proosa-lised olud kohutasid Vildet sedavõrd, et ta juba viie kuu pärast sõidab seal tagasi ja asub jälle Kopenhaa-ageni. Me näeme, ümbrus ja kohad vahelduvad kalei-doskoobiliselt, et rahuldada kirjanik-turisti tempera-menti. Kuid see ei ole mõjunud kahjulikult ta loomingu-le. Ta on just nüüd hakanud tundma süvenemise tarvet ja tunginud üle libisevast vaatlusest peatuvasse uurimusse. Selleks mõjusid kaasa järgmised tegurid: Vilde loobumine ajakirjanduslikust tööst, Lääne-Euroo-pa kultuuriline ümbrus ja eaga kasvav nõudlikkus enda vastu. Selle perioodi paremad tööd on: „Jutustused“, „Mäeküla piimamees“, „Tabamata ime“ ja „Pisuhänd“. Need tööd rahuldavad juba nii vormilt kui ka sisult nõudlikemat kirjandussõpra.

Märtsi ajal 1917. aastal sõidab Vilde ühes naisega Tallinna. Poliitikast jääb ta eemale, andub vaid kir-janduslikule tööle. Tal on käsil uus suurem drama „Sidemed“, mis käsitab vana ja noore sugupõlve võit-lust. 1918. aastal on ta mõned kuud „Estonia“ teatri dramaturg. Ka siin osutas ta osavust ja leidlikkust, mida kinnitavad „Estonia“ näitlejad. 1919. a. no-veembrist kuni järgmise aasta novembrini on ta Eesti vabariigi saadikuks Berliinis, missugusest ametist ta loobus kui vähe huvi pakkuvast. Siit peale asus ta juba püsivalt kodumaale, käies ainult korra Saksa-maal tervist parandamas. Korraldas oma „Kogutud Teoste“ väljaandmist, mis ilmub „Looduse“ kirjastusel Tartus.

Juba aastaid kannatas ta piinava südamehaiguse käes, mis ei lasknud teda töötada. Pingutustega viis ta siiski oma loomingu paranduse lõpule ja suikus iga-vesse unne teisel jõulupühal.

Sinu surmaga kaotas eesti rahvas suurima eestlase ja suurima kirjaniku.

E. P.

Aasta vahetusel

Sama mitmekesine, kui meie pere – on ka nende toimingud aastavahetusel. Pisike kodutütar ootab igatsusega isa tulekut, sest see toob ju kaasa kauneid kinke. Noorkotkas, nagu mees kunagi, pühendab end kaunile spordile, mis karastab teda ja valmistab temast korraliku kodukaitsja. Naiskodukaitse, koos jõuluvanaga aga valmistavad rõõmu kõigile meie pere liikmeile, ka neile, kes oma kinkidega on harjunud tegema rõõmu teistele.

Kaitseliidu meriüksustele — uueks aastaks!

Aasta 1933 on läinud... Kaitseliidu meriüksuste organiseerimise töös oleme astunud esimese, kuid suure sammu edasi.

Tänu mõttealgatajaile ja kõigile organiseerijaile ja asjaosalisile oleme möödunud aasta jooksul tehtud tööde tagajärjel jõudnud ajajärku, kus võime ütelda, et on juba kõigis mereäärseis malevais loodud meriüksused peagu täiel arvul, mis meie rannakaitse avitamiseks oli alul ette nähtud.

Uuel aastal astume siis julgesti edasi samas sihis ja vaimus ja teeme teise põhjapaneva sammu — algame väljaõppega, talvel teoreetiliste ja suvel praktiliste töödega, varustame endid vajalike õppe- ja tegutsemisvahenditega, mundriga jne.

Meie kõigi heal tahtmisel ja arusaamisel jõuame kindlasti edasi.

Tahaksime loota, et juba käesoleval aastal oma töö tulemustel võime ütelda: „Oleme valmis rannakaitsele aitama meie merejõude, kui seda tarvis peaks tulema!“

Selleks tööks uuel aastal soovime kõikidele juhtidele, juhitavaile ja asjale kaasatundjaile ja kaasaaitajaile head tahet, püsivust ja edu!

**Kohtadel käsitamiseks toome alljärgneva merekaitse-
liitlaste vormi kirjelduse.**

Harilik vorm.

Vormiriided.

Merekaitseliitlaste vormiriide te löige, riie ja värv (niisama jalanõud j. m. vormi-esemed) on samad, mis mereväes (kaitseväes). (Sõjamin. kskk. nr. 65, 14. veebr. 1924. a., ja selle lisa nr. 3 mereväe kohta.) (Joon. 1—4.)

Merekaitseliitlaste vormiriide eraldamiseks mereväe (s. o. kaitseväe) omast on eri tunnusemärgid. Vas-

tavalt aastme tunnuseile mereväes on merekaitse-
liitlastil ametitunnused, mis värvilt samad, kuid vormilt eralduvad mereväest.

Merekaitseliitlased võivad kanda ka säärega saapaid ja talvmütsi, kui ilmastiku või maastiku olud seda tingivad. Talvmütsina on ajutiselt lubatud kanda soome (must nahkmüts, karvase äärega) mütsi.

Vormi eritunnusmärgid.

Müts — samasugune nagu mereväes. (Joon. nr. 6.)

Mütsimärk — vormilt sama, mis mereväes, kuid riigivapi asemel on väike maleva märk (peastaabi merekaitsel. ohvitseridel — kulla karva k-l. kotkas); tammelehtede vahel sinise põhja asemel kollane põhi ja selle sees must ankur. (Joon. 8 ja 9.)

**Merekaitseliidu üksuste pealikute
ametitunnuseid**

kantakse käistel ja õlalappidel.

Ametitunnuseid kantakse käistel: kuuel ja poolpalitul; õlalappidel: palitul ja suvikitiil. Paelte vahe on 5—7 mm.

Ametitunnuseina kannavad:

**Merekaitseliidu üksuste pealik (kaitse-
liidu peastaabi juures):**

üks — 2 sm. laiune kuldpael ja all kolm — 1 sm. laiust kuldpaela. Ülalpool laia paela 3 suurt kuld-
tähte (maleva pealiku tunnused.) (Joon. 10.)

**Merekaitseliidu üksuste pealik male-
vas (eripealik merekaitseliidu üksuste korral-
damise alal malevas) ja vanem instruk-
tor mereväe alal (mõlemad maleva staabi
juures):**

üks — 2 sm. laiune kuldpael ja all kaks — 1 sm. laiust kuldpaela. Ülalpool laia paela 2 suurt kuld-
tähte. (Joon. 11.)

**Meremalevkonna pealik ja noorem in-
struktor mereväe alal:**

üks — 2 sm. laiune kuldpael ja all üks — 1 sm.

Rätsepaäri M. Alev

Tallinn, Pikk tän. 5, krt. 2.

Tel. 467-82.

Valmistab tellija ja oma materiaalist igasuguseid era- ja vormiriideid.

Merekaitseliidu vormiriided vormikirjelduse kohaselt.

Hinnad väliaspool võisilust.

Tellimiste tähtsime eriti kiire.

laiune kuldpael. Ülalpool laia paela 1 suur kuld-
täht. (Joon. 12.)

Rajoonipealik:

üks — 2 sm. laiune kuldpael ja ülalpool paela kolm
suurt hõbetähte. (Joon. 13.)

Divisjonipealik:

kolm — 1 sm. laiust kuldpaela. Ülalpool paelu
kaks suurt hõbetähte. (Joon. 14.)

Rühma- ja lõhkesalgapealikud:

kaks — 1 sm. laiust kuldpaela. Ülalpool paelu üks
suur hõbetäht. (Joon. 15.)

Paasi ja sideposti pealikud:

üks — 1 sm. laiune kuldpael, ülalpool paela kolm
väikest hõbetähte. (Joon. 16.)

Paadipealik:

üks — 1 sm. laiune kuldpael, ülalpool paela kaks
väikest hõbetähte. (Joon. 17.)

Paadipealiku abi:

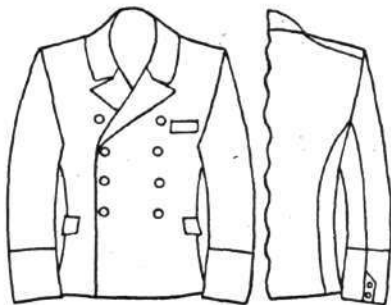
üks — 1 sm. laiune kuldpael, ülalpool paela üks
väike hõbetäht. (Joon. 18.)

Vanem spetsialist:

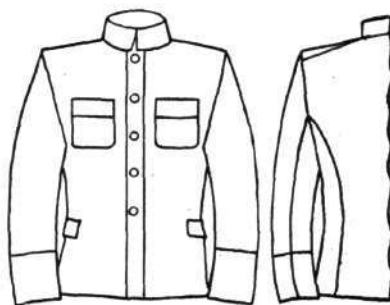
kannab varrukal 3 suurt hõbetähte. (Joon. 19.)

①

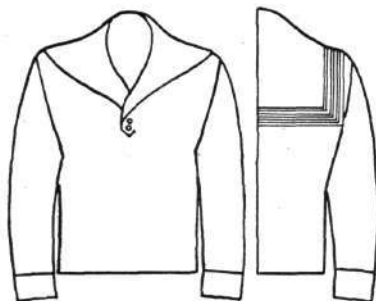
②

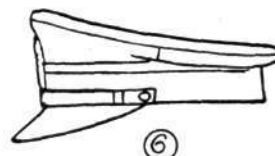
③

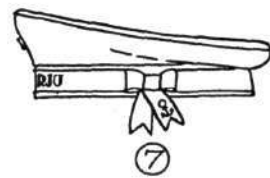
④

⑤

⑥

⑦

⑧

⑨

⑩

⑪

⑫

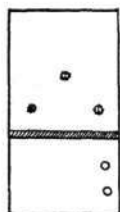
⑬

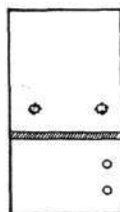
⑭

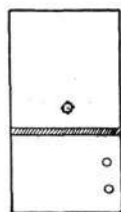
⑮

⑯

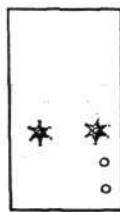
⑰

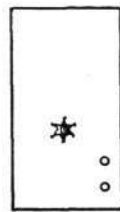
⑱

⑲

⑳

㉑

㉒

Väärtmetallasjade ja Märkide Tehas Roman Tavast.

Ainulaadne ja omapärane tööstus 10 a. vana.

1923. a. lõpul asutas Roman Tavast Tallinnas, Kuninga tän. 3 kullasepatööstuse, võttes alul kohe endale peamiseks erialaks märkide valmistamise. Tõuke selleks andis asjaolu, et säärane eritööstus Eestis täielikult puudus. Märkide tarvitajad, nagu kaitseväge, kaitseleit, tulletõrje, koolid ja organisatsioonid ning ühingud, tellisid tol ajal kõik vajalised tunnused välismaalt.

10 aasta jooksul on R. Tavasti tööstus sammu nud üle kõigist raskustest ja arenenud suurimaks märkide tööstuseks kogu Balti riikides. Seda näitab kujukalt tööliste arvu suurenemine, mis on kasvanud 4-lt 40 peale.

Tehas saab praegu hulga tellimisi ka välismaalt, andes Eestile nimetamisväärse summa välisvaluutat.

Noorem spetsialist:

kannab varrukal 2 suurt hõbetähte. (Joon. 20.)

Asetäitja spetsialist:

kannab varrukal üht suurt hõbetähte. (Joon. 21)

Meremalevlane:

varrukas ametitunnuseta. (Joon. 22.)

Kõik pealikud — ohvitserid, kaitseväge ametnikud ja kaubalaeva juhtkonna kutsega isikud — kannavad riideid mereväe ohvitseri lõikega ja ohvitseri mütsimärki merekaitseleitide ametitunnustega. (Joon. 8.) Kõik teised pealikud, spetsialistid ja meremalevlastel kannavad mereväes üleajateenijale vastavat mütsimärki ja riideid merekaitseleitide ametitunnustega. (Joon. 9.)

Merekaitseleitide noorte vorm.

Merekaitseleitlased, noored, kannavad samasugust vormiriiet nagu mereväes madrused, kuid eri tunnusemärgid on: mütsilint kollane, lindil mustade lättedega maleva nimetus ja lindi otstel mustad ankrud. Mütsi ees pealmisel äärel — maleva märk. (Joon. 7.)

Pluusikrae valgete paelte asemel kolm kollast paela. (Joon. 5.)

Vormi kandmise reeglid on samad, mis on maksvad kaitseleitidel.

Eelpool on kirjeldatud merekaitseleitlaste harilik vorm. Pealeselle on pealikuile teatud ametikohtadel ette nähtud veel esindusvorm, mille kirjeldus ja kandmise kord avaldatakse hiljem.

Võttes arvesse, et vormi soetamine on seotud teatud kuludega, mis praegusel kitsikul ajal mõnedel ehk korraga on raske kanda, on ajutiselt lubatud kanda vormimütsi ja käelindi kui olulisemate juures esialgselt era riideid.

Vormiriietuse soetamise ja kandmise korra kohta on maksvad kõik kaitseleitidel sel alal kohtadele välja saadetud juhtnõuad ja nõuded.

Pidades meeles, et vorm on see, mis meid väliselt ühtlustab ja kohustab, näitame, et me oma sisemise ühtluse juures ka väliselt seda tahame olla. Ilmume juba kevadel ühisõppustele kõik vormis.

R. G.—n.

Väärtmetallasjade ja Märkide Tehas

ROMAN TAVAST

1924 X 1934

Oma ettevõtte 10-a. kestvuse puhul tänan lugupeetud tellijaskonda ja ärisõpru osakssaanud usalduse eest.

UUEKS AASTAKS Ratsanikele

Algõppetund teadlikule ratsutajale

Uus aasta saabus külmaga ja lumega. Maastik on lumevaiba all, mistõttu ratsanikul on õppuste ja harjutuste teostamise võimalused piiratud. Kuid hoolimata neist takistustest saab ratsanik talvist aega kasutada eduga. Nimelt arendada ja täiendada end selles ratsaniku tähtsaimas alas — ratsasõidukunstis.

Ratsasõidukunst peab ratsanikule imbuma lihha ja luusse ja olema tema teine „mina“. Ratsanik peab ratsutama nii hästi, et ratsutamine ei kõida kübetki tema tähelepanu, vaid lubab viimase pühendada täiel määral tööle, mida käesoleval momendil on tarvis teha. Sadulas istumises ja hobuse juhtimises peab ratsanik tegutsema kui automaat. Paljud arukad ja tasakaalukad mehed muutuvad hobusel teguvõimetuiks ja saamatuks ainult neid närveeriva ratsasõidu mitteoskuse tõttu.

Eriti vilunud ratsasõidus peavad olema pealikud. Ratsapealik on eeskujuks, elavaks mudeliks oma alluvaile. Ei saa õpetada teisi ratsutama ja hobust ratsastama siis, kui ise pole asja põhjalikult uuritud, kui ise pole omandatud teadlikku ratsasõidu tehnikat.

Ainult hea ratsutaja sõnakuulelikul, vastupidaval hobusel on võimeline täitma kõiki neid mitmekesiseid ülesandeid, mida nõutakse kaasaja ratsamehelt.

Meie kliima olud ei luba aasta ümber teostada ratsaõppusi maastikul, vaid tahes-tahtmata tuleb kasutada maneeže — sõiduradu. Seepärast peab arvestama sõiduradu kui fakte, kus võetakse läbi algõppus ja teostatakse maastikusõidu ettevalmistusõppused. Siiski peab punase joonena läbistama kõiki õppustekäike: „Maastik — eesmärk, maneež — abinõu.“ Vastava süsteemi tarvitamisel sõidurada kiirendab tunduvalt õppuste käiku.

Rööbiti ratsasõidu õppustega peab omandama ka teoreetilisi teadmisi hobusest ja hobuse kasutamisest. Ratsasõidu õppimisest ja õpetamisest.

Ratsasõidu teooria on nende reeglite selgitamine, kuidas otstarbekohasemalt kasutada hobust, — seepärast ei saa käsitada ratsasõidu teooriat eraldi praktilisest ratsasõidust. Hea ratsutaja on mees, kes kõ-

vasti istub sadulas ja täpselt juhib hobust igasuguses olukorras. Sealjuures istak vastab hobuse töö iselomule, s. o. hobuse liikumisele teatud momendil mitmekesisel maastikul.

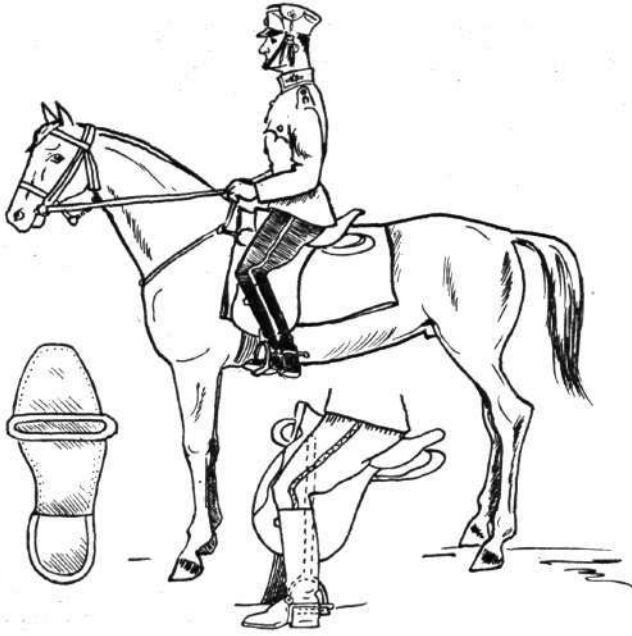
Ratsaõppus koosneb järgmisest tegureist:

- a) kindlasti istuda sadulas;
- b) juhtida hobust;
- c) osata kasutada hobust ja
- d) ratsastada hobust.

Me teame, et ratsaniku istaku kindlus on olenev tasakaalust ja liituvusest sadulaga. Mida rohkem liitumispunkte on ratsaniku kehal sadulaga, seda sügavam ja kindlam on istak ja seda vähem ratsanik eraldub sadulast tõugete korral. Me teame, et sadulas tuleb istuda püstloodis, eeskaare lähedal toetudes istmeluudega sadula keskele; keha raskus lasub ühtlaselt ja täieliselt istmeluudel. Ristluu ja puusad hoida otse, selg sirge, pingutuseta ja paindub, õlad ühtlaselt ja vabalt alla lastud, vabalt allarippuvad käsivarred puudutavad kergelt keha; küünarvarred ja pihud asuvad sirgjoontel, mis ühendavad küünarnukke suulistega; pea hoitakse püsti, lõuga ette tõstmata, vaade on suunatud ette. Kui jalused on seatud õieti, siis ratsaniku reied on pöördud alla ja ettepoole, asudes liituvalt ja lamedalt vastu sadulat; põlved hoitakse liikumatult ja lahutamatu vastu sadulat; sääred ripuvad vabalt alla, asudes sadulavöö tagaserva kohal ja puutudes kergelt hobuse külgi; jalatallad asuvad jalutseil, toetudes peamiselt nende sisemistele äärtele, jalad on pahklust pingutuseta ja painduvad kannad suunatud allapoole, saapaninad vastavalt ratsaniku kehaehitusele kergesti pöördud väljapoole.

Täpne hobuse juhtimine, mis vastab käesolevale momendile, seisab teadlikus ja sisseharjunud säärtte ja ratsmete töö kooskõlastamises vastava keha seisundi — istaku — juures. Istak mõjutab tunduvalt hobuse juhtimist ja hobuse liigutuste vabadust. Istak, mis on käesolevale momendile soodus, kergendab hobusele loomuliku tasakaalu kättesaamist.

Ratsaõppuste eesmärgiks on saada kätte maastikusõidu ratsanikku ja hobust.

Esimese kättesaamiseks on n. ü. passiivne sõit, teise — aktiivne, kus ratsutaja väljendab oma tahtmist, mõjudes hobusele teatud survetega (ratsmed, sääred, kannused, hääl ja ratsapiits). Järelikult esimeseks eesmärgiks ratsasõidu õppimisel ja õpetamisel on ratsaniku tasakaalu hoidmine hobusel ja istaku kindlus. Kui see pole veel saadud kätte ja niikaua kui õppija loodab ratsmeile kui tugiesemeile, kust kinni haarates ennast püsivamalt sadulas hoida, ei või ka unistadagi hobuse korralikust juhtimisest või terarelva käsitlemisest hobusel.

Istaku ja ka istaku kindluse kätteõppimisel ja saatutamisel ei saa minna mööda neist tähtsast tegureist, missugused on siin tunduval määral mõõduandvad. Suure tähtsuse siinjuures omab hobuse loomulik tasakaal.

Vaatleme lähemalt ratsahobuse tasakaalu ja raskuse keskpunkti muutmise seadusi, — siis võime juba teadlikult määrata ratsaniku istaku ja tasakaalu hoidmist igasuguseil liikumisel ja allüüridel. Ratsasõidukunst nõuab ratsanikult, et ta hoolega igasuguseil allüüridel vähima hobuse lihaste pingutuse juures hoiaks hobust tema loomulikus tasakaalus. Ratsaniku istudes hobuse selga nihkub viimase raskuse keskpunkt kohalt ja hobune kaotab oma loomuliku tasakaalu. Üldiselt hobuse ja ratsaniku ühine raskuse keskpunkt nihkub ettepoole, mistõttu hobuse esiosa on raskema koorma all, missugune asjaolu pidurdab hobuse painduvust ja mõjutab liikuvuse kergust. Sellest järeldub, et ratsanik võib aidata hobust leida oma loomuliku tasakaalu leidlike juhtimisvõttega.

Rida teaduslikke katseid on näidanud, et hobuse raskuse keskpunkt on lähemal esiosale ja et hobuse esiosa on raskem kui taguosa. Kui hobuse kaal on näiteks 384 kg, — siis keskmiselt hobuse esiosa kaalub 224 kg, kuna taguosa raskus on 160 kg. Väike hobuse pea ja kaela tõstmine ülespoole viib raskust üle esi-

osalt taguosale 10—15 kg. Raskuse ülekanne on hobuse kaela pikkusest ja pea suurusest.

Katsed näitavad veel järgmist. Asetades ratsaniku — kelle kaal on 64 kg — hobuse selga normaalsesse istakusse näeme, et see lisaraskus, 64 kg, jaguneb: esijalgadele — 42 kg, tagujalgadele — 22 kg. Järeldub, et ratsa- ja ladustusekandjal hobusel raskuse keskpunkt on viidud ettepoole. Niisugune mitteühtlane raskuse jaotus ühest küljest takistab hobuse liikumist, teisest küljest mõjub hobuse õlgadele ja esijäsemete liikmeile. Inimesel, kes on võtnud selga kaaluka kandami, on raske ja äärmiselt väsitav kanda seda koormat sirgelt, vaid kandmise kergendamiseks ta küüritab ettepoole selleks, et muuta raskuse keskpunkti ja oma loomuliku tasakaalu saada kätte.

Samuti ka hobune, kandes raskust seljas, peab muutma oma raskuse keskpunkti, viies teda eestpoolt tahapoole, seega kergendab ta esiosa, viies raskuse tugevaile tagumistele jalgadele. Ka meie keha tasakaalu kaotus saadakse tagasi vastavate keha liigutustega, näit. käte tõstmisega vajalises suunas jne. Mida osavam on inimene loomu poolt või võimlemisharjutuste mõjul, seda kiiremalt ta leiab igas olukorras oma loomuliku kehalise tasakaalu ja hoiab ära kukkumise. Sõnaga, nagu osav inimene, samuti ka painduv hobune on võimeline igasuguse töö täitmiseks. Osavus saavutatakse suuremalt osalt püsiva harjutusega, osalt on see loodud.

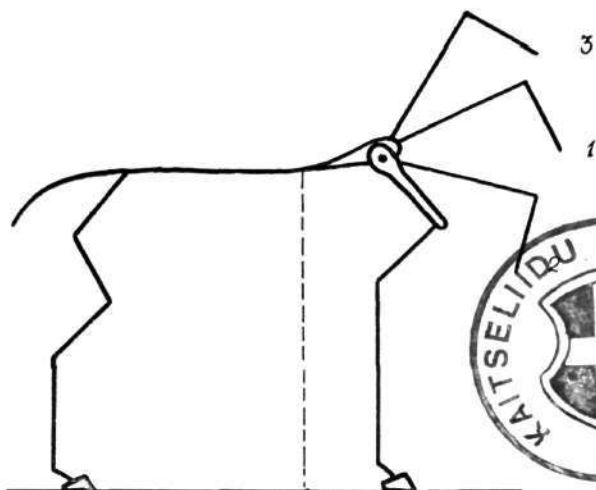
Tasakaalu seadused on analoogilised kõigi elavolevuste juures, kusjuures vabaduses on nende täitmine kergem ja ei nõua vaeva. Ratsastamise ülesanne seisab selles, et pärast hobuse allutamist ratsaniku tahtele, pärast ta lihaste kava ja hingamisorganide arendamist, — hobune omandaks väljaarendatud loomuliku instinkti ja igal juhtumil oskaks oma raskuse keskpunkti viia ühest kohast teise, leides igal juhtumil oma loomuliku tasakaalu; selleks nihutada kiiresti raskuse keskpunkt vertikaaltasapinnas (eestpoolt tahapoole ja tagasi) ja horisontaaltasapinnas (külgsuunas). Seega jaotatakse raskus ühetasaselt kõigile jalgadele, või kergendatakse esi- või taguosa nii, nagu käesoleva momenti töö ja pingutus seda nõuab.

Tõstes hobuse pead ja kaela üles ja lastes alla hobune nihutab seega oma raskuse keskpunkti ettepoole ja tahapoole. Sellele aitab veel kaasa hobuse taguosa (tagujäsemete) keha alla tõmbamine, mis kutsutakse

välja säärite surumisega ja ratsmete abil pea tagasi hoidmisega. Hobuse kaalumise katsed eriti seks kohandatud kaaludel on annud väga huvitavaid andmeid, mis sugused ratsaasjanduses väärivad tähelepanu. Kaaludele katsete läbiviimiseks on asetatud platvormid, mis on ühekõrgusel ja nii, et hobune esijalgadega asuks ühel platvormil, tagujalgadega — teisel. Kaaludel rahulikult seisva ratsahobuse pea ja kaela muutmine andis järgmisi raskuse keskpunkti muutmise tulemusi:

Hobuse pea ja kaela muutmine üles-alla	Hobuse üldkaal	Hobuse esiosa kaal	Hobuse taguosa kaal	Vahe esiosa kasuks
	kilogramm			
1. Hob. pea ja kael normaalasendis (1)	374	205	169	36
2. Hob. pea ja kael alla lastud (2)	374	213	161	52
3. Hob. pea ja kael üles tõstetud (3)	374	198	176	22
4. Hob. pea ja kael üles tõstetud, kusjuures pea on tõmmatud tagasi	374	195	179	16
5. Hobusel ratsanik kaaluga 64 kg:				
a) harilik istak	438	245,5	192,5	53
b) sügav istak, hobune koondatud, ratsaniku kehahoid tagasi	438	227,5	210,5	17
c) ratsanik püsti jalgraudadel	438	239,5	198,5	41

Hobuse kolm pea asendit

Kaalumisel on veel ilmnenu, et hobuse esiosa ja taguosa lähevad vaheldumisi kergemaks ja raskemaks 1—2 kg. See on tingitud hobuse sisikonna liikumisest hingamise tagajärjel.

Ülaltoodud tabelist võime järelda:

1. Hobuse esiosa kaal on suurem taguosa kaalust ligikaudu $\frac{1}{5}$. Muutes pea ja kaela asendit võime hobuse raskuse keskpunkti nihutada eespoolt tahapoole.

2. Mida kõrgemale on kaela ja pea asend kas loomulikult või kunstlikult tõstetud, seda rohkem raskust langeb tagumistele jalgadele, seda kergemaks jääb esijalgade koorem.

3. Ratsaniku istak mõjutab esi- ja tagujalgade koormatust. Hobuse raskuse keskpunkti muutmise külgsuunas on hobuse pea, kaela ja selgroo painutamistest kõrvale.

Otstarbekohane ratsutamine õpetab hobust tasa-kaalustama oma keha ja seljas kantavat koormat igasuguseis liikumisoludes. Omades selle oskuse, tal on kergem liikuda, ta ei väsi ni kergesti ja hoiab kauem alal oma töövõime.

Hobuse kasutamise eesmärgist oleneb, kuipalju on tarvis nihutada raskuse keskpunkti ette- või tahapoole. Näiteks: ratsa võiduajamine hobusel, kelle ülesanne seisab suure otsejoonelises edasilikumise kiiruses, raskuse keskpunkt peab olema kõige rohkem esiosa lähedal. See kergendab hobuse tagumisi jäsemeid, millel lasub tähtsaim ja jõulisem töö — tõugete andmine kiirel edasilikumisel. Vastupidi, kõige rohkem raskuse keskpunkt peab olema asetatud tahapoole siis, kui meie hobuselt nõuame n.-õ. kõrgemat kooli. Viies hobuse raskuse keskpunkti tahapoole kergendame tema esiosa ja teeme hobuse painduvaks igasuguseiks liigutusiks. Ja lõpuks keskmine raskuse keskpunkti asetus nende kahe äärmise vahel oleks harilikul ratsahobusel, s. o. rivihobusel.

Hobuse ratsastamise tase määrab ära hobuse oskuse kiiresti viia oma raskuse keskpunkti ühest kohast teise vastavalt momendi nõudele: 1) suure kiiruse arendamiseks (lai, pidev väligalopp); 2) suurima liikuvuse ja painduvuse saavutamiseks (raiumine ja torked hobuselt, sõit koondriivis jne.). Järelikult, allüürid ja tööiseloorm määravad ära iga juhuse tarvis eraldi raskuse keskpunkti asetuse. Muidugi, hobune leiab ise õige raskuse keskpunkti asetuse, ja selle asetuse leidmine on otsekoheses sõltuvuses hobuse ratsastamise tasemega ja tema lihaste ja teiste organide arenemisastmaga.

Ratsanik peab sõltuvuses ülaltooduga oma istaku muutma, ettepoole, tahapoole ja normaalseisundisse. Sellest näeme, et on n.ü. mitu istakut ja et ükski istakuist pole see üksik ja alatine ja kõikumatult õige, vaid igaüks on õige oma ajal ja vastaval momendil.

Ratsanik juhtimise võtetega, s. o. säärite ja ratsmete töö ja kehahoiu kooskõlastamisega, aitab kaasa hobuse raskuse keskpunkti nihutamises alul õpetaja-instruktori juhatusel, kuid ajajooksul omandades praktikat teeb seda mehhaaniliselt, instinktiivselt. Ratsaniku käed, jalad ja keha teevad oma töö, jättes sealjuures mõttele vabaduse oma tööks, mis on väga tähtis igaühele, kel on tarvis tegutseda ratsa.

J. L.

Meie tegelasi

Jüri Trepp †.

6. jaanuaril s. a. suri vanim tubli omakaitse juht Jüri Trepp.

Jüri Trepp sündis 23. novembril 1867. a. Udeva vallas, Koeru kihelkonnas, Valila külas, ehitusmeistri pojana.

Koolihariduse sai ta Tallinna tehnika koolis. Oli lühemat aega Venemaal teemeistriks, hiljem vedurijuhiks. Võttis vedurijuhina osa vabadussõjast, selle algusest lõpuni. Pärast seda oli Eesti vabariigi raudteel depoo meistriks kuni 15. veebruarini 1928. a., millal ta määrati pensionile.

Kaitseliidu poolt on Jüri Trepp'ile annetatud teenete eest V järgu kotkarist.

Johan Kana †.

6. jaanuaril s. a. suri Tallinnas, linna haridusosakonna juhataja J. Kana.

J. Kana sündis 22. III 1882. a. Vana-Vändra vallas, Pärnumaal. Õppis Kadaka küllakoolis, Vändra kihelkonnakoolis, Eesti Aleksandrikoolis Põltsamaal ja Valga õpetajate seminaris. 1906. a. sai õpetajaks, kellena töötas palju aastaid. 1928. a. alates oli ta Tallinna linnanõunik ja haridusosakonna juhataja. Veel vanas eas astus ta Tartu ülikooli.

Kadunu oli agar seltskonnategelane, olles paljudes seltsides ja ühinguis juhatause liikmeks.

Kaitseliidus oli ta noorkotkaste Põhja malevkonna vanemate kogu esimees ja Toompea malevkonna propagandapealik.

H. Koppel.

29. XII 1933. a. pühitses oma 70-dat sünnipäeva prof. dr. med. Heinrich Koppel.

H. Koppel sündis Uusna vallas, Viljandimaal. Üldhariduse omandas ta rüütelkonna gümnaasiumis, mille järele lõpetas Tartu ülikooli arstiteaduskonna 1890. a. Dr. med. astme omandas ta 1891. a. Ta on end mitmel korral täiendanud arstide kursustel välismaal. Olnud mitmel puhul meie suurimate kliinikute ja leprosooriumi juhatajaks. Tartu eesti ülikooli esimene rektor. Paljude seltskondlike organisatsioonide juhatause liige ja esimees. Kaitseliidu vanemate kogu liige selle asutamisel kuni hilja ajani, kus ta ajapuudusel astus tagasi, et täiel määral pühendada teadusele.

E. Šiffer.

8. jaanuaril s. a. pühitses reservkapten Elmar Šiffer oma 50-dat sünnipäeva.

E. Šiffer sündis Paide linnas. Üldhariduse omandas ta Peterburgis P. Anna reaalkoolis. Kaitseväelise erihariduse sai Põhja-Lääne rinde lipnike koolis.

Maailmasõjast osa võtnud 1915.—1917. a. Oli komandeeritud 5. armee Eesti täidesaatvasse komiteesse Eesti sõjaväelaste üleviimiseks formeeritavasse Eesti rahvuslikesse polkudesse.

Kaitseliidus tegutsenud selle algusest peale olles Narva II malevkonna pealik. Praegu Tallinna Põhja malevkonna käskudetahtja pealik.

A. Toom.

5. jaanuaril s. a. pühitses Vilsandi tulitorni ülevaataja ja Vilsandi saare lindude kaitse korraldaja Artur Toom oma 50-dat sünnipäeva ja 25-dat juubelit linnukaitse alal. A. Toom on sündinud Saaremaal. Õppinud Kuressaare linnakoolis ja lõpetanud Peterburgis raudteeasjanduse kursused.

Vilsandi tulitorni ülevaataja kohale asus ta 1905. a. Lindude kaitse tegevusele asus ta tagajärjekalt 1909. a., millal ta rentis Vilsandi lähedal asuvad Vaika saared ja kus ta arendas välja linnukaitsejaama, mis praegu on erilisemaid Euroopas.

Kotkaristi nõukogu annetas juubilarile tema teenete eest kaitseliidu organiseerimise alal 5. järgu kotkaristi. Praegu on A. Toom merekaitseliidu rajooni pealik.

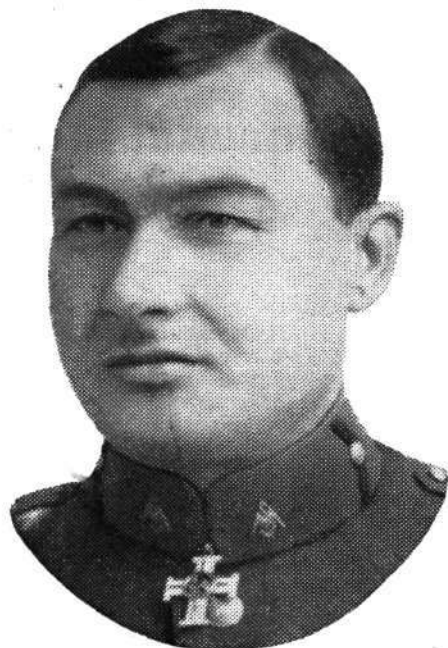
A. Anderkopp.

18. jaanuaril s. a. pühitses oma 40-dat sünnipäeva meie riigi- ja seltskonna tegelane ja endine minister Ado Anderkopp.

A. Anderkopp sündis Massu vallas, Läänemaal. Õppis Tallinna linnakoolis, Nikolai gümnaasiumis, Peterburgi ülikoolis ja lõpetas eksternina Tartu ülikooli õigusteaduskonna 1922. a. Teenis Vene valitsuse ajal mitmes ministeeriumis ja omavalitsuses. 1917. a. korraldas Virumaa valdades ja Rakvere linnas kaitseliitu, millest kasvas välja 5. jal. pataljon.

Ta on kaitseliidus töötanud kaasa energiliselt, olles kaitseliidu vanemate kogu abiesimees, misugusel kohal ta on ka praegu.

Kindral-major Rudolf Reiman 50-a.

18. skp. sai sõjanõukogu asjadevalitseja kindral-major Rudolf Johannes Reimann 50 aastat vanaks.

Juubilar sündis Tartus 18. jaan. 1884. a., õppis Tartu reaalkoolis, hiljem Vilno sõjakoolis, mille lõpetas 1917. aastal. Kõrgema sõjalise hariduse on ta omandanud Peterburgi intendandi akadeemias. Maailmasõjast osa võtnud diviisi intendandina. Eesti rahvuslike väeosade loomisel juhtivalt sellele kaasa aidanud, olles meie rahvusliku diviisi intendandiks. Eesti vabadussõjas meie kaitseväge varustusvalitsuse ülem, hiljem rahuajal kaitseministeeriumi korraldusvalitsuse ülem ja sõjanõukogu asjadevalitseja, kus kohal teenib praegu.

Kindral-major R. Reimann on üks väheseid kõrgema majandusliku ettevalmistusega ohvitseri, kes rahvusväeosade loomise algpäevil ja rasketes vabadussõja võitlustes esimesena organiseeris ja juhtis meie noore kaitseväge varustus- ja majandusala. Temale omase avara silmaringiga, suure töötahtega ja kogemustega pani ta aluse meie kaitseväge majandamisele ja varustamisele.

Soovime suurele töömehele ja lugupeetud kaitsevägejuhile palju õnne ja häid kordaminekuid ka edaspidises vastutusrikkas töös.

Meie veteraani juubel.

16. jaanuaril s. a. pühitses oma tegevuse 25-dat juubelit Mart Milleri katla- ja masinatehas, mille omanik kuulub vanemate kaitseliitlaste perre. Tulisehingelise isamaalasena on Miller osa võtnud meie kodukaitse tegevusest 1918. a. peale, kus ta oli omakaitse Tallinna I jaoskonna liige. Vabadussõja ajal organiseeris ta soomusrongide liikuva remonttöökoja, mille eest ülemjuhataja J. Laidoner avaldas talle tänu käskkirjas kaitsevägele.

Samuti on Miller töömehena oma erialal, katelsepana, tuntud visana ja tublina. Tema asutatud tehas on töötanud pidevalt kogu 25 aastat ja vahakord tehase omaniku ja tööliste vahel on olnud hea. M. Milleril on raudtööde alal rohkem kui 50-ne aastane praktika ja palju vanemaid katelseppi on käinud läbi tema koolist.

Tehase tellijaskond on rohkearvuliselt laiail üle kogu Eesti. Tellimisi on täidetud piiritusevabrikute, meiereide, saeveskite, riigi ja kaitseväge ning teiste tööstuste sisseadete alal. Peale selle on tehtud rohkesti laevaparaandustöid.

Praegu on M. Miller kaitseliidu Tallinna maleva Lõuna malevkonna aktiivne liige ja oma korraldikkusega ja kohusetundega paljudele noortele elavaks eeskujuks.

Kaitseliidu keskjuhatuselt on Millerile teenete eest kaitseliidus annetatud 5. järgu kotkarist.

Looksev arve Eesti Pangas,
Riiğihoiukassas Nr. 3190 ja
posikontoris Nr. 314.

Kõigile lugupeetud senistele ja tulevastele
annetajatele, kodumaa merekaitse ülesehitamise
heaks, soovib

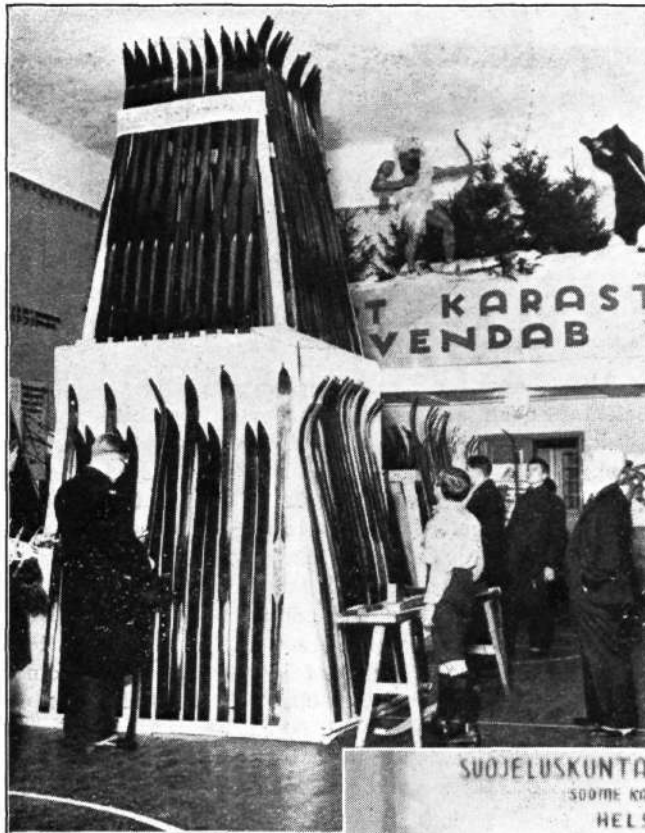
õnnelikult uut aastat!

Tallinn, Kaitseministeerium.

Allveelaevastiku Sihtkapitali Juhatus.

Kaitseliidu töö ja elu

Kaitseliit – Eesti suusatööstuse arendajana

Ülal: Üldvaade kl. peastaabi suusaspordi näituselt. Ees kaitseliidu tarvete lao suuskade püramiid.

Keskel: Soome kaitseliidu tarvete lao väljapanek: suusasaapad, mütsid ja ülikonnad.

Rida huvitavaid väljapanekuid kaitseliidu poolt korraldatud suusaspordi näitusel.

Pärast seda, kui kaitseliit korraldas allüksustes üle riigi suuskade valmistamise ja nende hooldamise kursused, haaras suusaspord meil Eestis laialdase massi ja on juba muutumas nii-öelda rahvusspordiks. Veel mõni aasta tagasi oli suusaspordi lõbu kättesaadav ainult jõukamale kihile, ja seda just suuskade kalli hinna tõttu. Nüüd aga, kus kodumaal valmistatakse massiliselt suuski, on need hinnalt kättesaadavad kõigile, mis omakord toob kaasa huvi laiemas hulkades kauneima talvespordi — suusatamise — vastu.

Järjekordseks suusatööstuse saaduste demonstratsiooniks oli Tallinnas möödunud aasta detsembris korraldatud suusaspordi näitus kaitseliidu võimlas. Seal esines rea väljapanekutega kaitseliitlaste tarvete ladu, mis müüb kodumaal valmistatud suuski, suusaülikondi, -saapaid, -mütse ja -määrdeid. Kaitseliidu õppe-spordiosakond oli esitanud palju tabeleid ja skeeme meie suusatööstuse ja -spordi arengu kohta ja suusahüppemäe ühes mudeliga. Esitatud olid ka suuskade valmistamise abinõud, millete käsitamise ja otstarbe kohta andsid seletusi vastavad eriteadlased. Suusamäärdeid olid välja pannud mitmed ettevõtted, millede omanikud peamiselt meie suusaspordlased.

Soome kaitseliidu tarvete ladu oli välja pannud rea suusaülikondi ja -saapaid, missuguseil artikleil teatavasti on juba ülemaailmne kuulsus. Vabrikutööna valmistatud suuskadega esines kodumaa suurim mehhaaniline suusatööstuse o.-ü. Lebecki, Pabstel ja Ko, missuguse ettevõtte saadused meil on leidnud hea hinnangu.

Et kodumaal valmistatakse väga häid riidesorte suusaülikondade jaoks, tõestas riidekauplus Heinrich Tofer, kelle mustririkkad ja meeldiva is värvides väljapanud kangad suuresti paelusid näituse külastajate tähelepanu.

Üldiselt võib lugeda näitust täiesti kordalainuks ja huvi näituse vastu oli seltskonnas suur, mida näitab kujukalt näituse külastajate suur arv. Kahjuks olid meie suuremad sporditarvete ärid millegipärast jäänud eemale sellest suurest talvespordi abinõude paraadist ja kindlasti oleks nende osavõtt rikastanud näitust nii mõnegi huvitava ja kõrgekvaliteetse väljapanekuga.

All: Osa meie kodumaa suurima mehhaanilise suusavabriku o.-ü. Lebecki, Pabstel ja Ko väljapanekuist.

Võidukas Harju maleva meeskond, maleva pealik Saarega ja spordiinstruktor Kukkega.

Harju maleva maadlusvõit

Malevlaste ja kaitseväelaste maadlusmatš „Sõdurite Kodus“.

6. jaanuaril Harju maleva pealiku major Saare avakõnega algasid esimesed Tallinna garnisoni ja Harju maleva vahelised maadlusvõistlused „Sõdurite Kodus“. Võistluste tingimuste kohaselt arvestati ainult seljavõite (à 3 punkti) ja neid oli Harju maleval 12, garnisonil 10, nii et võitjaks tuli Harju malev punktidega 36 : 30.

Nende võistluste võitmisega omandas Harju malev esmakordselt a.-s. Kreenbalt'i poolt annetatud rändauhinna — hõbekannu, mille lõplikuks omandamiseks seda tuleb võita 5 korda järjest või 8 korda vaheldumisi. Auhinna andis üle võistluste lõpul a.-s. Kreenbalt'i esindaja hra Limberg, tänades võistlejaid ja korraldajaid nähtud vaeva eest. Kõik võistlejad ja kohunikud said mälestusmärgid.

Tähendatud võistlused olid meil esimesed, kus võeti tarvitusele seljavõitude arvestamise moodus, millega tahetakse ergutada võistlejaid ja hoida ära asjatut pusiimist matil. Küllaldaselt õiget ülevaadet see ühe või teise üksuse maadlustasemest ei anna. Mõned nõrgemad maadlajad suudavad end siiski sedavõrd kaitsta, kas või matilt väljapagemisega, et seljavõit jääb tulemata ja matš otsustamata, kuigi vastane oli ilmselt võiduväärne.

Nii Harju maleva kui Tallinna garnisoni nimel võistles rida tuntud maadlajaid, samuti aga ka vähetuntud tulevikumehi. Kokku võttes võistluste sisukaimateks meesteks olid Harju malevast A. Miller, J. Lõhmus, V. Froman ja H. Horner, kaitseväelastist tuleks mainida E. Grünbergi, M. Loorentsi, A. Väärti, A. Kaupi ja N. Buströmi.

Edaspidi kavatakse klubivõistlusi Harju maleva ja Tallinna garnisoni vahel pidada igal kevadel ja sügisel. Hea oleks, kui siis juhiks maadlusi rohkem erapooletu ilmega kohtunike kolleegium ja vilemees oleks kindlama otsustamisvõimega. Igatahes maadlajaid ja pealtvaatajaid rahuldaks see suurel määral.

Kaitseliidu propa­ganda-suusatamine ümber Eesti

Ühenduses üleriiklike kaitseliidu suusatamise võistlustega Elvas 17. ja 18. veebruaril korraldab kaitseliidu peastaap propa­ganda-suusatamise ümber Eesti, mille eesmärgiks on propageerida suusaspordi, tööle rakendada kaitseliidu suusaüksusi ja kaasa tõmmata tegelikule suusatamisele rohkel arvul kaitseliitlasi. Propa­ganda-suusatamise algus on Elvas 15. jaanuaril kell 1800. Marssruut läbib kõigi malevate piirid peale Saaremaa ja lõpeb 18. veebruaril kell 1200 Elvas, üleriiklikel kaitseliidu suusatamisvõistlustel, kus antakse üle kontrollkaust.

Propa­ganda-suusatamise meeskondade liikmete arv on jäetud lahtiseks, et võimaldada suuremal arvul sportlasil suusatamisest võtta osa. Kuid igal juhtumil ei või meeskonna suurus olla alla 3 mehe ja likkuda võib suusatades või suuskadel sõites hobuse järel. Aeg üksikute etappide vahelise maa läbistamiseks on küllaldaselt pikk, et iga suusataja suudaks ilma suuremate pingutusteta täita marssruudi nõudeid. Hillinemiste põhjuseks võiks olla seega ainult ilmastiku-olud, nagu möödunud aastal, kus propa­ganda-suusatamine jäi pooleli pealetulnud suure sula tõttu, mis sulatas lume viimсени.

Propa­ganda-suusatamise marssruut oleks järgmine:
 Elva — Nõo — Kambja — Vastse-Kuuste — Põlva — Moisekatsi — Meeksi — Mehikoorma — Rasina — Võnnu — Tartu — Kudina — Torma — Mustvee — Avinurme — Tudolinna — Iisaku — Kuremäe — Mustajõe — Auvere — Samokrassi — Narva — Tõrvajõe — Vaivara — Jõhvi — Kohtla — Lüganuse — Sonda — Nigula — Kunda — Katela — Halljala — Rakvere — Kadrina — Tapa — Ambla — Järva-Jaani — Peetri — Anna — Paide — Türi — Käru — Kehtna — Juuru — Kohila — Tuhala — Kose — Vaida — Perila Asundus — H.-Jaani — Kuusalu — Jõelehtme — Jüri — Tallinna — Saue vallamaja — Keila — Nissi — Risti — Palivere — Taebla — Haapsalu — Märtna — Kullamaa — Lihula — Veltsa — Kalli — Mõnikuste — Pootsi — Audru — Pärnu — Uulu — Häädemeeste — Kilingi-Nõmme — Mõisaküla — Abja — Karksi — Paistu — Viljandi — Kolga-Jaani — Oiu — Riuma — Mustla — V.-Suislepa — Leebiku — Tõrva — Soe — Jõgeveste — Kuigatsi — Keeni mõis — Sangaste jaam — Valga — Nissi — Koiküla — Hargla — V.-Roosa — Tsooru — Antsla — Sulbi — Võru — Rõuge — Vastseliina — Laura — Panikovitši — Irboska — Petseri — Värskä — Räpina — Meeksi — Moisekatsi — Ahja — Vastse-Kuuste — Kambja — Nõo — Elva.

Kogu suusatamistee pikkus on umbes 2000 km.

Suusatee pikkus 1958 km
 Suusatee kaetakse 287 lünniga
 Võtab aia 113 meesk. Iga meesk. 3-10 meest

NOORTE ELU

Noorte kotkaste väärivate tegude kausta võiakse kirjutada jälle uued leheküljed. Seekord on oma kohuseid täitnud noorkotkaks Viru maleva poiss, pesakotkas Karl Sihver Erra rühmast Lügänuše malevkonnas. Selle kohta jutustab Punasele Ristile esitatud sündmuse kirjeldus järgmist: 1. märtsil 1933. a. läksid kolm õpilast — Laine Sihver, 9-a., Karl Sihver, 11-a., ja Lembit K., 8-a., Erra asunduse juure jõe le uisutama, kusjuures Laine S. ettevaatamatuse läbi läks jääauku, kust Erra mõisale võeti jää. Jääauk oli umbes 2 m lai ja 4 m pikk. Jääaugul oli õhuke jääkirmet peal ning mingisugust hoiatusmärki ei olnud. Kaasõpilase vettekukkumist nähes jooksis Lembit K. kodu poole, olles hirmul, et jää ka tema all võib puruneda. Karl Sihver aga ruttas aitama. Laine oli veevoolust kantud jääaugu tugevama serva juure, kust Karl teda mütsist ja juustest haarates püüdis välja tõmmata, kuid ei jõudnud. Siis sai Laine ulatada käe. Karl toetas uisuitsad jäässe ning nii sai Laine jääle välja ronida.

Karl Sihverile annetati Punase Risti peavalitsuse poolt elupäästemedal, missugune anti kätte Noorte Punase Risti Erra algkooli koonduse kaudu, mille liikmena noor pesakotkas ka tegutseb.

Pildil: Pesakotkas Karl Sihver.

Uus raamat noorkotkaste kirjanduses

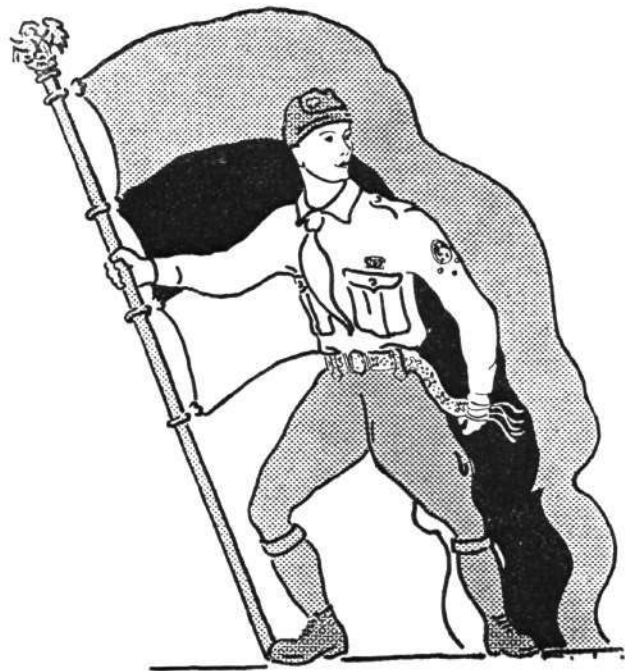
Aasta vahetusel ilmus müügile „Noorkotka Kalender-Käsiraamat 1934“. Uue teose koostajaks ja kirjastajaks on Noorte Kotkaste Tartu malevast noorkot-

kas Raimund Siider. Kalender-käsiraamat on välja antud taskuformaadis, sisaldab 192 lhk., heade kaante vahel, hind 65 senti.

Koostaja on kalendri käsiraamatu osas võtnud kokku palju väärtuslikku materjali kõigest seni olemas-olevast noorkotklikust kirjandusest, mida selgitab ja kaunistab hulk joonistusi samadest allikaist. Teatava määrani on see teos ilmunud noorkotkaste käsiraamatute ja osalt ka ilmunuta käsiraamatute (nii noorkotkaste vormi kirjeldused, märgi tähendus, lipu mõõted) tähtsamate osade kokkuvõtteks. Laagri- ja matkatarkuste, esimese abi ja noorte kotkaste seaduste ja katsete nõuete kõrval on pühendatud lehekülgi ka spordirekordidele, postitariifidele, lauludele-mängudele ja teistele noorkotkale vajalistele aladele. Eriti väärtuslikuks kujuneb aga pisike raamatuke seetõttu, et siin on toodud noorkotkaste vormi kirjeldused, missugused teadupärast Noorte Kotkaste Peastaabi Teadete nr. 2. trüki lõppemisel mõnele rühmale ja noortele muidu pole enam hõlpsasti saadavad. Märkida tuleb veel ülevaadet Noorkotka Käsiraamatu kõigi annete kohta, missugune on antud raamatus kuulutuste kujul koostaja oma algatusel. Need on koostatud suure hoole ja armastusega, samuti kui ka hulk teisigi noorte kotkaste ja kaitseliidu kuulutusi. Kalendri märkmete osas on täitmiseks leheküljed noorkotkale tarviliste andmetega, tulude-kulude, mängu- ja spordisaavutuste ja armsamate raamatute märkimiseks ja terviseleht.

Noorkotka Kalender-Käsiraamatut võib julgelt soovitada iga rühma ja iga poisi raamatukogusse. Tellida saab koostajalt Tartust, Peeter Põllu tän. 9.

J. T.

Märkmeid talvisest kalapüügist

On jällegi need talvapäevad, millal puud on härm-puudris ning majad eemalt vaadatuna paistavad lumme uppuvaina. Mööda teid liiguvad aeglaselt reed — härmatanud hobused ees ja samasugused mehed koormail, kel hammaste vahel piibubarred. Siit-sealt metsast kostub kord kirveste hoope, saagide raginat, kord jälle jahimehe püssipaugutamist. Ööd on selged-sinised ja klaarina paistev taevast tähtedega kirjuks täpitud. Aga nüüd on ka järved kinni külmanud paksu kõliseva hõbedaga, mida tuuraga lust lõhkuda, tuhandeiks kildudeks purustada.

Nüüpea kui tuleb põhjast pakane ja külmetab kinni järve, olen ma igal vabal hetkel jää. Ma ei saa teisiti. Teised küll imestavad ja naeravad mind, et mis ma, narr, seal külmetavat ja konutavat, polevat nagu kuigi mugav jne., aga ma ei hooli ega tee sellest välja. Ma muudkui lähen. Sinna järvele ikka! Kaasas tarvilitud riistad ja väike vallatu hundikutsik, nii ma ikka lähen — talvistele kalapüükidele.

Võib-olla sina, neid ridu lugema hakanud lugeja, küsid arusaamatuses, et mis — kalale? Südatalvel? Et hei, noormees, kuidas sa ikka õngeritva vibutad ja ussi kongule otsa sead, kui pakane paugub ja veed kõik on jääga kaanetatud? — Aga ega's see midagi tähenda! Ka talvel, siis kui pakane paugub ja veed on jääga kaetud, püütakse kalu! Ja see püük pole sugugi nii imeline ja igav nagu sullegi, lugeja, paistab. Ainult võoras ja vähetarvitatav on meil see moodus.

Kahjuks olen ma nii rumal, pean seda avameelselt tunnistama, et ma tõesti ei tea, kust on pärit seesugune kalapüügiviis. Mitte võrkudega, vaid niinimetatud „spielhaagiga“. Aga olgu, see ju polegi lõppude lõpuks tähtis. Igatahes kord on keegi nupukas mees kuski leiutanud 30—40 sm pikkuse, sõrme-jämeduse kadakaridvakese, millele kinnitatakse pealekeritaval kujul peenike nõör — mida peenem, seda parem. Selle nõõri ühes otsas on hariliku kongu või niinimetatud „krut-sika“ asemel umbes tollipikkune kalakujuline tina- või vasetükk, mis peab läikima nagu kuld. Sel valekalal on kaks teravat haaki, otsi pidi üles. Kui nüüd õngitsetseja „spielhaagi“ ridvakeselt nõõri ligemalt põhjani on valla päästnud, siis algabki kalapüük. Sa muudkui istu jääaugu äärel ja liiguta kätt paraja nõksuga üles-alla — tirguta. Nõõri alumise otsa küljes olev valekala simuleerib üles-alla hüppeldes elavat kalapoega, mida nähes

ahvenal tõuseb igavene suur isu väikese rumala järele, kes ta silme ees mängleb ja tantsiskeleb, ja prauhti! hüppab suureisuline ahvenas sinna otsa. Muidugi tunned sa, kes sa istud jää peal, ja alla midagi ei näe, seda ahvena toimingut, kuna harjunud käsi võtab tundelise aparaadina vastu vähimagi nõksu, mis kandub põhjast nõõri pidi su kätte, ja haagikese külge jäänud ahvena tarvitseb vaid kiires korras järele andmata jääaugust välja kiskuda. Nii kala kala järele, vahest aga ka tund tunni järele tühja tööd, asjatut tirgutamist, kala asupaiga otsimist või nagu öeldakse — tühi töö ja vaimunärimine.

Niisugune on üldjoontes see talvine kalapüük või — nagu mu koduümbruses nimetatakse — tirgutamine. Kerge ta pole. Nõuab harjumust ja vilumust, kuigi näib olevat sugulane jo-jo-tamisega, mis aga tirgutamisega võrreldes on päris lihtne ja titemäng.

Pole raske auke jäässe raiuda. Mõned mütsud terava ja kõveravõitu tuuraga jäässe, mille tükid hüppavad laiali kõliseva kristallina, ja oledki augu valmis meisterdanud. Tuur pääseb tsopsti! jääst ja lobjakust läbi. Muidugi teed sa augu ääred tuura otsa ja väikese kaasasoleva puulabidaga võimalikult siledaks ja tasaseks, et kala väljavõtmisel krobelsele anguäärele su „spielhaagi“ teravad konksud ei jääks kinni, sest see võib sageli püütavale linnupriuse anda tagasi. Lased ettevaatlikult nõõri august sisse — põhjani puutus. Kerid mõne tolli võrra seda puule, sest ahvenad — neid ju peamiselt „spieliga“ püütaksegi, — luusivad talvel neli-viis tolli ülalpool põhja... Algab tirgutamine... Tirgutad ja tirgutad. Aga su käe tundelisus ei kompa kolme-nelja sülla sügavusest midagi. Põhjas on nähtavasti kõik vaikne ja elutu või — nagu teised ütlevad — „ei kuule midagi“. Kaua ei maksa ühe augu juures konutada, sest kui ükski su valekala ei rapsa, tähendab — pole kedagi „all“. Ahven end kaua juba paluda ei lase. Ta näeb, kuigi jää ja lumi peal, õige kaugelt. Siis sa võtad „speli“, oma vürtspoest 20 senti eest ostetud rosina-kasti, vangupidi kätte, haarad teisega jäässe löödud tuura ja sammud mõnikümmend sammu edasi. Uues augus proovid uuesti! Aga vaikne on — ei „kuule“ midagi. Ning jällegi edasi. Uus auk ja uuesti proovimine.

Vaevalt on nüüd su meelitatav kullatükk jõudnud põhja lähedale, kui tunned — midagi poksas, miski

jõnksas. Tähendab — siin ometi on „all“. Rahulikult ja kergelt sujuvalt teed oma paarid tirtutused veel, ja — juba tuleb! Ruttu nõör välja, kuna ahven kukub ise konksult, mil, vastandina õngekonksule, pole kisasid. Kui trehvad „heale kohale“ — noh siis ole krapsakas ja muudkui sikuta, nii et selg märg. Kui ühe augu juures „jääb vaikselt“, teed mõni meeter eemale uue augu ja jätkad kaldale tirimist, sest ahvenad liiguvad niidasti suvel kui ka talvel parves.

On ilus talvine keskpäev. Päike on löönud oma lühikeseks talvepäeva rõõmulks lume litreina sätendama. Järv on kaetud nagu maailmatu suure atlassiidkangaga. Õhk on nii puhas ja karge, ning kerge külm paneb näo õhetama. Aga ega's sul seepärast veel külm ole. Oled ju mässunud kasukasse, toppinud enese viltidesse ja läkiläkisise, ja kui needki ei aita, annab jäässe aukude raiumine ka sooja.

Juba on mul jalgade ees sätendaval lumel kümme-kond ahvenat, nii vaksapiikkused, mõni vähem, mõni ka suurem. Kuna nad, vaesekesed, ei ela siin külmal lumel, sest külm teeb nad kangeks, ja siis nad tõmbuvad kuidagi imelikult kõvaks-kangeks ja härmatuvad lumepuudrisse. „Spielhaagi“ konksu ots on aga igati ivake veristanud, ja sellest on lumel mõned punased priksmed, nagu pisikesed verevärvilised pärlid.

Koerapojake su kõrval iniseb elutarga filosoofi näoga ja jälgib huviga su veidrat toimingut, kuna ta on väsinud jäätükkidega mängimisest ja samuti jooksmisest järvelagendikul.

Sa ei ole tänagi ükski järvel, nagu eile, varem ja ka homme. Näe, siin, näe, seal koogutab kasukais mehi, peatuvad siin, raiuvad augud, „katsuvad“ ja sammuvad jällegi edasi, soodsamaid püügikohti otsides — nagu mustad lumekirbud.

„See on ju nii igav!“ on mulle mitmed ütelnud ja ütlevad edaspidigi. Aga uskuge — see pole igav. Talvine kalapüük on niisama lõbus kui suvine. Ning omapärasem! Ainult harjuda on sellega vaja. Ja kannatust peab omama ka palju. Istudes niiviisi jääaugu äärel ja muudkui tirtutades oma riistapuuga üles-alla, üles-alla, sa süvened sellesse nii, et unub kõik muu, mis sind vaevab ja koormab. Sa unustad kõik — oma vekslid, närvid, oma töökoorma ja muud mured. Ja kas vajamegi muud oma vabal ajal? Oh, ei! Selleks ma käin ja selleks käivad paljud teisedki mu kodulinna inimesed — tirtutamas. Mõnikord on saak rikkalik, siis sa rõõmustad eriti, saad oma kalasupi ja prae veel otsa peale selle. Ja annad ülejäänud kassile või kojanaisele. Aga kui jääd ilma ja koju tuled nii nagu läksid, egas seegi veel meelt ja tuju riku. Oh, ei! Sa oled rõõmus, et said olla ivake ükski, kõik unustada ja hingata kopsud täis värsket talveõhku, mida, meie, tinlased, paraku, väga vähe ja harva saame.

Sageli, kui sügavamatel kohtadel tirtutamisest suurt „kasu“ pole, teen ma järgmiselt: lähen roo ääre, kus vesi vaevalt meetri sügavune, raiun sinna veidi laiema avausega augu, kõrvaldan veelt kõik jääraasud ja laskun kõhuli. Nägu jääaugust vastuvaatavale veepeeglile päris lähedale lastud, hakkab „uurima“ põhja.

Käes on mul muidugi „spiel“, millega tirtutan. Ja vaata — juba tuleb kõdunenud kõrkjate tagant, siis ka

sealtpoolt, kivimügariku tagant, ahvenas. Ta on näinud mu läikivat valekala ja läheneb õige kiiresti. Aga et püünis ei paista olevat just kõige loomulikum, jääb ta natuke järelnõitlikult ja peagu skeptiliselt peatuma. Kui ma aga edasi tirtutan, võttes talt võimaluse mu kuldajakese uurimiseks, ajab ta suu ammuli, tõmbab enese kuidagi küüru, nagu tiiger, kes valmistub hüppele, ning krapssti! on ta mu tinakala küljes. Aga, oh häda, juba on konks, nii täiesti aimamata, suust läbi, ja ühe hirmsa timuka veel hirmsam käsi vinnab elustlahkuja veest välja. Ei saa ta hüvastijätuks pealtvaatajatele õdedele-vendadele lausuda „head aega!“ ega ka hoiatada kergemeelselt kõigele täkkivale lähenemast. Ning need pealtvaatajad ei teagi, et neid kõiki, või vähemalt paljusid, ootab sama kurb saatus.

Nii põõnutan ma sageli jää, nagu vastu veepeeglit, käes „spielhaak“ ja mängin kaladega surmamängu. Olen tõesti jõhker ja süd ametu, aga eks ole me ju kõik niisugused, igaüks ise viisi, ning sellega lohutame end kõik — oma igapäevaseid roimi teostades.

Kalad on väga targad. Igatahes targemad kui me arvame. Aga nad on ka väga tundelised. Iga ilmastikuga nad ei tule su kuld kala juure. Kaugelt eemalt võib-olla põksuva südamega vahib, kuna pala käib nii isuäratavana, aga taibates, et see võib olla ka võlts ja elule hädaohtlik, ei lase end „haneks püüda“. Piilub küll tükk aega eemalt, aga võtma ei tule, läikigu su valekala ükskõik kuidas. Noh siis vahid neid niisamuti ja lepid sellega, et las' olla ka kalad targad, kas-või targemad kui inimesed, kes sageli peaga tulle jooksevad ega aruta kala moodi, et kas joosta peaga tulle või mitte, kas riskeerida või mitte.

Nii läheb aeg, ja äkki märkad, et silm ei seletagi, kas see on nüüd põhjasvettinud püürisu või võõraline ahvenatur. Päike on lõpetanud täna oma litreie hõbetamise ning ilm hakkab hämarutama. Tõstad siis pea kõrgemale, vaatad ringi, ajad oma kangeksjäänud kondidki sirgu, ja ennäe! — mõni üksik kaastane-lumekirp ainult siin-seal koogutamas. Suurem osa on juba koju läinud. Sead siis isegi sammud sinna poole, heidad veel viimse pilgu vahepeal õhukese jääkirmega kattunud veepeegli argule, kus all on huvitav elu huvitavate tarkade olevustega. Ja lähed.

Su tee ei vii aga mitte sinna metsa poole, mida värvib nüüd loojuv päike punaseks, vaid vastaspoole. Astud läbi krigiseva lume ning kuulad, kuidas paugub ja tümiseb järvel jää. Oleks just nagu kahurite tumedaid mürtsumisi kuulda kustki kaugelt — kas mitte jää alt? Viuu ja viuu, põmm ja tamm! lööb pakane järve hõbekaanesse teravad, nagu joonlauaga tõmmatud, praod. Su nägu aga hakkab kipitama, ja kaasasolev hundikutsikas pistab haledalt niuksuma. Nagu kardaks. Aga külmemaks läheb!

Su keha on väsimusest ja värskest õhust roidunud, ning üle toaläve astudes on sul kahju, et see ilus talvine päev nii ruttu nagu odav vahaküünal jõulupuul kustus ja sai videvikuks. Ent sa trööstid end — ka homme, ülehommene ning edasi on ilusaid talvepäevi, mil-lal võid oma vaba aja saata mööda talvisel kalapüügil, mis on kõigile kättesaadav, kellel on õnn elada järve lähedal.

Ristsõna nr. 1.

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja 1/2 aastakäiku „Kaitse Kodu!“

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	14			15				16				
17	18		19		20	21		22				
23	24		25		26	27	28		29			
30		31		32				33				
34			35					36				
37		38		39		40				41		
	42	43	44		45			46	47			
	48			49		50			51			
52												

Lahendused saata hiljemalt 15. veebruariks s. a. „Kaitse Kodu!“ toimetusse, Tallinn, Kaarli tän. 8, märgusõna all „Ristsõnad“.

Põikread: 1. Organisatsioon, kes oma loterii alati väljakuulutatud ajal loosib välja. 14. Filmi-diiva eesnimi. 15. Soo Eestis. 16. Käsk tegevusele. 18. Küsimus. 19. Lõbustuskoht. 21. Kodulind. 22. Ra-hatüksus, lühendatult. 23. Ajakiri Eestis. 25. Uimastus. 26. Jõgi Lätis. 28. Jook. 29. Sama, mis 25. 30. Tekib hooletu kaitseleitlase relval. 32. Koht Eestis. 33. Riik. 34. Eesti naispoliitik. 35. Populaar-seim mees Eestis. 36. Rand Eestis. 37. Kuulsa naislenduri eesnimi. 38. Temal. 39. Temal — võõrkeeles. 40. Naisnimi. 41. Eitus — võõrkeeles. 42. Kuju Eesti mütoloogiast. 44. Mootorrataste firma. 45. Kohv. 46. Usaldusväärne. 48. Muusikaline termin. 49. Eesti endine majandustegelane. 51. Allilma valitseja. 52. M. Raua teos.

Püstread: 1. Kuju Eesti vabadussõjast. 2. Kella hääl. 3. Eesti kunstnik. 4. Noot. 5. Patrio-tism. 6. Sinule — võõrkeeles. 7. Asi. 8. Tegusõna. 9. Riik. 10. Saksa riigimees. 11. Kodulind. 12. Teie. 13. Legendik Venemaal. 17. Lõhnu. 19. Lennuki tüüp. 20. Kaitseväe arste. 22. Optiline abinõu. 24. . . . noor — pliiatsite sort. 26. Õilis mõte. 27. Armastuse jumal. 29. Virk. 31. Sina. 33. Jõgi Itaalias. 43. Kanton Šveitsis. 46. Merilind. 47. Veskite liik.

Malevlane lendjoon

peab suusasporti äärmiselt võluvaks ja . . .

. . . sooritab esimese suusahüppe.

Kaitseliidu Keskjuhatusel rahalise loterii võitude nimekiri.

Loosimine peetud Tallinna maleva võimlas 20. detsembril 1933. a.

Kr. 10.000 — pil. nr. 70730. Kr. 2.500 — pil. nr. 47594. Kr. 1.000 — pil. nr. 20703. Kr. 500 — pil. nr. nr. 45332, 65200. Kr. 250 — pil. nr. nr. 2483, 25715. Kr. 100 — pil. nr. nr. 28614 40681 43143 53748 94387 97034 97831.

Võidud à Kr. 50.—

Pil. nr. nr. 5143 25446 29593 43245 47942 48038 61336 66235 90011 95506.

Võidud à Kr. 10.—

Pil. nr. nr. 888 2532 11194 16498 16742 18626 24523 27825 28887 31133 34138 34148 36797 37395
44602 45591 46886 47091 50162 50169 51362 52066 53802 54378 55107 55702 65014 67733 72816 72987
75557 75572 81419 81430 82695 90550 92113 95034 95766 97869.

Kr. 5.—

Pil. nr. nr. 099 828 1384 1622 1708 2209 2300 3023	12078 12106 12124 12137 12159 12245 12289 12392
4349 4449 5761 5800 5968 8075 8789 8954 9029 9471	12394 12423 12530 12579 12614 12673 12674 12721
9863 10101 10635 10686 11968 12170 12848 14493	12781 12810 12836 12842 12860 12944 13198 13207
14529 15168 15377 15835 17308 17800 18357 18793	13313 13409 13439 13473 13486 13495 13511 13565
20593 21321 21625 22652 23208 23721 24067 24424	13573 13586 13604 13696 13763 13799 13885 13931
24446 24690 24907 25089 25463 25984 26315 27297	14040 14046 14057 14123 14126 14204 14209 14286
27479 28547 29137 29571 29900 30863 33330 33788	14417 14443 14458 14657 14682 14696 14769 14797
35014 36284 36727 36939 36988 37541 38680 39627	14822 14995 15017 15193 15226 15230 15239 15296
39648 39714 39747 40224 40302 40390 40607 40761	15298 15354 15384 15461 15708 15843 15852 15930
40930 41283 41292 41306 41458 41588 41797 42219	15989 16007 16065 16079 16107 16274 16308 16476
42639 42942 43344 43408 43526 43737 43816 43934	16529 16548 16695 16768 16832 16947 16949 16968
44225 44291 44576 45824 45895 45942 47024 48870	17023 17137 17165 17317 17333 17395 17466 17513
49911 50400 52872 53764 53895 54666 54280 54937	17625 17664 17718 17775 17829 17858 17874 17875
55148 55255 55678 55850 56224 57119 57870 57997	17977 18084 18167 18214 18424 18473 18556 18649
58304 58953 59002 59784 60106 60756 60853 61083	18654 18678 18698 18711 18724 19002 19016 19055
61282 61457 61704 62384 63043 63067 63630 63928	19064 19088 19119 19127 19168 19184 19227 19243
65949 65990 66515 67007 67211 68120 68697 69276	19273 19361 19408 19500 19546 19552 19650 19654
69349 69959 70256 70532 70698 71505 71548 71935	19697 19946 20003 20059 20120 20154 20294 20427
72503 72992 73077 73104 74007 74088 74265 75025	20476 20567 20568 20578 20582 20590 20595 20618
70263 75427 75574 76058 76198 77356 79900 81714	20727 20761 20817 21008 21122 21209 21258 21392
81916 82709 83282 83448 84378 85203 85729 86745	21494 21555 21589 21679 21709 21959 22007 22058
87614 88568 88998 89157 89887 91003 91012 91681	22075 22097 22198 22199 22240 22247 22315 22341
92050 92525 93108 93174 93620 94388 94402 94482	22376 22441 22563 22689 22713 22745 22790 22843
95208 95329 95511 96102 96444 96480 96642 97428	22862 22903 22910 23003 23094 23126 23266 23276
98449 98573 98703 99029 99467 99516	23385 23411 23774 23833 23843 23965 24007 24089

Kr. 2.50

Pil. nr. nr. 37 89 101 118 180 313 391 473 516 579 598	25941 25987 26138 26172 26181 26197 26232 26268
600 604 619 718 765 794 811 832 856 881 976 994 1019	26293 26325 26332 26354 26494 26508 26527 26760
1074 1126 1220 1316 1347 1375 1483 1546 1557 1562	26811 26903 26966 26995 27043 27078 27150 27156
1615 1643 1684 1713 1729 1805 1816 1841 1945 2009	27208 27431 27464 27466 27661 27670 27727 27733
2024 2122 2145 2172 2278 2403 2646 2655 2677 2722	27857 27918 27984 28029 28042 28060 28241 28285
2742 2781 2789 2791 2886 2937 2986 3014 3053 3103	28292 28294 28406 28417 28480 28490 28509 28736
3144 3186 3228 3314 3346 3379 3393 3417 3437 3441	28933 28976 29008 29104 29197 29252 29298 29338
3491 3505 3536 3552 3579 3595 3605 3630 3662 3680	29393 29395 29398 29445 29458 29517 29609 29671
3734 3759 3815 3831 3878 3921 3947 3997 4051 4061	29703 29740 29907 29908 29929 30003 30297 30356
4228 4363 4371 4376 4481 4495 4572 4591 4609 4787	30513 30559 30669 30683 30695 30829 30877 30913
4824 4844 4865 4875 4953 5061 5197 5244 5254 5259	30946 31000 31015 31163 31207 31224 31232 31273
5264 5314 5373 5409 5475 5573 5617 5664 5754 6024	31281 31324 31431 31451 31533 31552 31574 31585
6065 6148 6151 6172 6212 6319 6339 6341 6361 6385	31587 31735 31747 31862 31864 32040 32078 32087
6434 6487 6580 6786 6804 6813 6857 6910 6921 7026	32113 32202 32212 32273 32308 32414 32440 32566
7049 7112 7134 7144 7253 7281 7284 7285 7318 7345	32614 32627 32635 32660 32710 32717 32720 32752
7350 7464 7693 7857 7966 8010 8143 8150 8155 8212	32836 32837 32924 32927 32931 33056 33060 33094
8344 8357 8546 8630 8775 8808 8841 8883 8950 8968	33559 33590 33597 33639 33640 33705 33789 33996
9055 9069 9116 9147 9169 9246 9268 9350 9440 9520	34031 34039 34059 34099 34219 34296 34407 34518
9555 9735 9831 9975 9983 10016 10080 10102 10180	34587 34637 34711 34712 34715 34732 34892 34939
10222 10282 10306 10341 10345 10399 10483 10541	34949 34998 35130 35144 35277 35474 35496 35506
10560 10593 10633 10640 10687 10685 10709 10713	35531 35630 35648 35760 35800 36006 36025 36062
10722 10866 10965 11035 11067 11106 11108 11122	36152 36172 36209 36221 36224 36228 36404 36469
11153 11164 11166 11197 11346 11369 11417 11430	36474 36559 36783 36785 36875 36961 36990 37013
11529 11641 11748 11864 11881 11906 11929 11934	37135 37258 37263 37882 37527 37568 37599 37640
	37691 37722 37841 37848 37908 37928 37953 38008

38020	38025	38050	38094	38149	38175	38324	38368	67524	67536	67605	67695	67717	67789	67968	67976
38431	38434	38464	38466	38512	38534	38643	38654	67988	67990	67995	68031	68037	68057	68097	68140
38694	38853	38912	38917	38950	38992	39150	39155	68152	68181	68188	68212	68238	68310	68315	68317
39168	39203	39233	39246	39415	39422	39503	39749	68350	68351	68418	68421	68423	68489	68611	68644
39782	39874	39928	40110	40123	40139	40158	40252	68775	68786	68796	68826	68891	68951	69080	69134
40343	40364	40404	40901	40914	40946	41003	41046	69156	69262	69355	69559	69778	69782	69808	69826
41052	41076	41099	41101	41118	41125	41128	41210	70080	70085	70176	70245	70330	70389	70406	70410
41251	41475	41506	41639	41791	41875	41896	41904	70488	70492	70498	70629	70723	70728	70759	70777
41952	41974	41996	42026	42099	42140	42199	42211	70802	70868	70910	71041	71120	71142	71178	71268
42254	42285	42382	42429	42540	42571	42581	42653	71279	71389	71561	71651	71655	71745	71747	71802
42675	42676	42688	42720	42830	42877	42969	42997	71810	71930	71932	71952	72026	72103	72135	72140
43024	43047	43090	43105	43180	43236	43369	43422	72141	72272	72288	72292	72322	72366	72384	72514
43435	43496	43590	43598	43624	43830	43833	43849	72559	72631	72685	72757	72874	72883	72917	72957
43907	44106	44179	44220	44439	44446	44483	44494	72999	73131	73168	73289	73350	73395	73630	73648
44645	44699	44718	44833	44839	44848	44851	44855	73802	73823	73898	73951	74008	74084	74090	74169
44870	44891	44946	44963	44999	45098	45108	45127	74214	74248	74253	74373	74402	74409	74434	74504
45145	45184	45190	45196	45214	45220	45222	45279	74534	74574	74708	74948	74989	74993	75050	75067
45318	45344	45346	45567	45570	45584	45616	45699	75132	75308	75314	75368	75431	75459	75535	75557
45808	45837	45890	45931	45965	45993	46005	46008	75689	75710	75857	75926	75944	76008	76024	76060
46069	46108	46219	46342	46494	46502	46519	46551	76177	76218	76308	76350	76491	76686	76696	76699
46604	46660	46709	46772	46862	46879	46889	46982	76704	76740	76756	76815	76901	77041	77046	77093
47059	47124	47175	47246	47262	47340	47387	47477	77214	77258	77265	77318	77337	77351	77409	77442
47481	47518	47546	47563	47597	47608	47654	47783	77468	77482	77489	77518	77544	77581	77596	77632
47793	47841	47934	47966	48186	48190	48217	48256	77647	77677	77698	77707	77821	77840	77895	77977
48348	48554	48583	48587	48689	48710	48739	48797	78005	78013	78040	78132	78143	78268	78419	78490
48830	48880	48881	48944	48982	49029	49078	49132	78493	78606	78608	78707	78716	78947	79038	79089
49193	49209	49226	49295	49419	49478	49539	49565	79261	79304	79372	79390	79392	79807	79821	80058
49593	49680	49682	49737	49740	49775	49844	49880	80107	80331	80400	80473	80513	80520	80525	80566
49939	49942	49956	50036	50068	50071	50159	50185	80572	80598	80599	80622	80705	80710	80717	80785
50224	50303	50311	50427	50512	50558	50803	50813	80899	80913	81040	81097	81129	81158	81385	81386
50817	50958	51160	51177	51237	51296	51530	51555	81506	81563	81778	81941	81965	81990	82027	82127
51607	51668	51681	51711	51853	51952	52087	52196	82150	82233	82235	82269	82309	82320	82456	82504
52241	52285	52553	52577	52590	52607	52626	52685	82624	82787	82804	82805	82818	82929	82998	83000
52724	52729	52758	52782	52846	52933	52993	53004	83021	83044	83170	83180	83250	83398	83495	83628
53013	53015	53122	53200	53281	53393	53413	53445	83747	83752	83765	83825	83873	83904	83920	83955
53449	53454	53458	53584	53602	53635	53638	53665	84000	84001	84183	84406	84490	84563	84565	84629
53700	53707	53715	53721	53829	54045	54078	54121	84666	84675	84770	84838	84876	84949	85010	85127
54270	54307	54356	54375	54395	54467	54510	54517	85202	85208	85301	85316	85392	85606	85678	85767
54643	54644	54673	54703	54784	54859	54875	54904	85791	85993	86245	86280	86336	86421	86423	86506
54936	54959	54981	55039	55042	55049	55102	55250	86549	86568	86593	86905	87133	87165	87172	87190
55315	55376	55389	55390	55501	55562	55607	55637	87255	87359	87455	87622	87634	87754	87783	87914
55701	55709	55723	55763	55792	55828	55847	55885	87915	87964	87971	88029	88102	88106	88121	88225
55959	55989	56047	56117	56124	56195	56220	56329	88246	88264	88298	88313	88346	88485	88505	88526
56397	56528	56561	56636	56638	56747	56774	56810	88573	88587	88658	88684	88780	88787	88863	89076
56812	56874	56965	57012	57030	57068	57102	57276	89228	89306	89439	89472	89530	89672	89702	89715
57427	57439	57512	57737	57760	57763	57863	57903	89744	89776	89836	89886	89920	89970	90155	90260
58014	58017	58030	58067	58082	58088	58130	58147	90261	90275	90325	90410	90426	90437	90439	90524
58188	58211	58226	58286	58417	58433	58480	58595	90545	90615	90803	90833	90844	90941	90987	91025
58714	58743	58771	58780	58860	58899	58982	58994	91109	91240	91398	91412	91413	91562	91642	91656
59062	59072	59124	59258	59310	59327	59340	59636	91672	91719	91767	91772	91828	91899	91948	91970
59680	59685	59735	59835	59873	59930	60010	60039	92016	92056	92172	92183	92224	92304	92337	92374
60078	60126	60178	60362	60364	60472	60497	60541	92441	92478	92551	92560	92570	92586	92662	92675
60560	60626	60628	60664	60775	60787	60805	60831	92694	92714	92739	92773	92820	92843	92857	92915
60935	60976	60982	61009	61107	61131	61173	61239	92917	92952	93115	93194	93237	93376	93792	93810
61286	61444	61510	61580	61697	61732	61771	61780	93854	93864	93956	93957	94015	94021	94091	94131
61788	61803	61901	61953	62056	62076	62090	62165	94144	94190	94394	94410	94475	94532	94588	94606
62177	62229	62233	62273	62302	62352	62392	62410	94615	94834	94839	94841	94921	94936	95005	95024
62452	62600	62608	62620	62793	62798	62812	62846	95075	95127	95161	95168	95182	95213	95309	95396
62893	62982	63017	63204	63236	63317	63426	63585	95407	95415	95443	95451	95661	95663	95757	95784
63620	63701	63702	63709	63745	63797	63823	63832	95808	95951	95973	96046	96131	96139	96146	96177
63847	63955	64004	64121	64155	64178	64253	64277	96325	96336	96465	96518	96582	96680	96723	96792
64282	64387	64388	64403	64670	64830	64851	65027	96805	96985	97008	97117	97124	97170	97193	97212
65097	65236	65344	65442	65529	65572	65626	65628	97247	97289	97383	97473	97499	97550	97558	97590
65630	65657	65901	65902	65936	65941	66149	66165	97737	97754	97823	97826	97898	97941	97978	98059
66180	66193	66196	66332	66342	66366	66415	66451	98153	98165	98183	98189	98289	98367	98390	98399
66466	66494	66585	66602	66655	66688	66725	66778	98489	98700	98719	98793	98834	98857	98890	98895
66823	66874	66877	66912	66920	66955	67020	67061	98924	98944	98988	99010	99047	99308	99306	99764
67066	67129	67198	67261	67291	67307	67406	67473	99855	99875	99905	99945	99978			

Võitude väljamaksmine algab 10. jaanuaril 1934. aastal kaitseliidu peastaabis, Tallinn, Kaarli 8, igal äripäeval kella 10—13 ja kestab 2 kuud, s. o. 10. märtsini 1934. a. Võidud, mis selle aja jooksul välja võetud pole, jäävad kaitseliidu keskjuhatusse kasuks. Võitudest arvatakse maha seaduslikud protsendid.

Kaitseliidu keskjuhatus.

1909 (25) 1934

KATLA- JA MASINATEHAS

M. MILLER

TALLINN, HEINA 33

TEL. 439 51

Metallitööstus A/S. M. SEILER – Pärnus.

Rääma tän., telefon 2-68.

VALMISTAB: Paadi- ja tööstusmootoreid petrooleumiküttega 2 - 60 HJ. Diiselmootoreid, nafta- ja põlevkiviõliküttega 25–120 HJ laevadele ja tööstustele. Rehepeksuõarnituure 20–30" trumliiga. Tuuleturbiine kuni 20 HJ. Auto- ja käsipritse tuletõrjele.

ERIUUDISENA: Rootsi omandatud patendi järgi puusõegaasi-generaatoreid plahvatusmootoritele (autodele ja traktoritele).

Esindaja Tallinnas: **hra A. Posti**, Vene tän. 11-a.